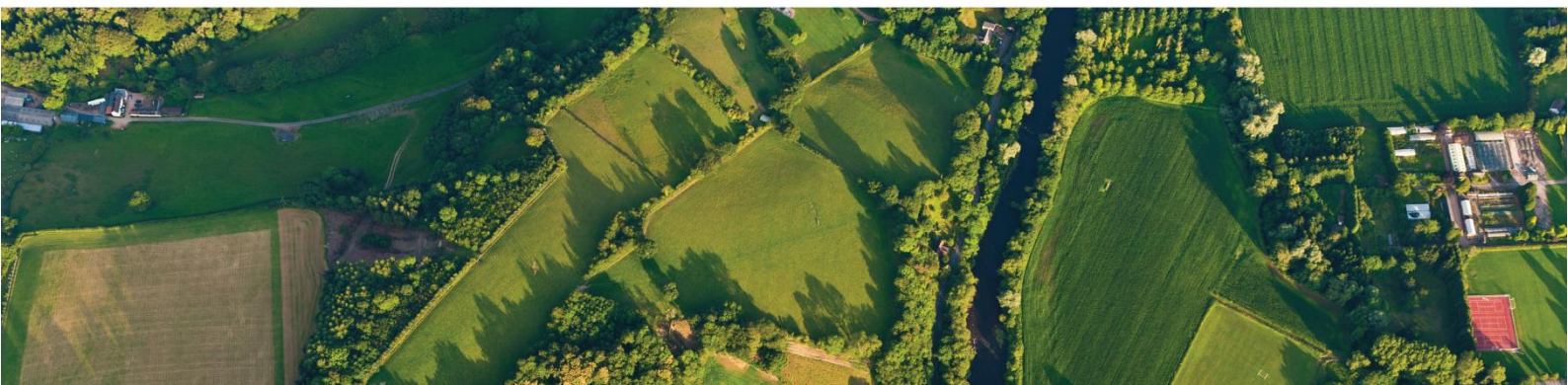

Transect-rapport 4295

**Hillegom, Weeresteinstraat (SIZO-
terrein)**

Gemeente Hillegom (ZH)

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek d.m.v.
proefsleuven, karterende en waarderende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Hillegom, Weeresteinstraat (SIZO-terrein), gemeente Hillegom (ZH). Een archeologisch inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase.
Rapportnummer	Transect-rapport 4295
Auteur	A.C. de Hoop, M. Hartog
Versie	Versie 1.1
Datum	05-09-2022
Projectnummer	21060036
Onderzoeksmelding	5111994100
Opdrachtgever	Buro SRO
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Hillegom
Adviseur namens bevoegde overheid	Erfgoed Leiden en omstreken
Goedgekeurd	Nog niet beoordeeld
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Sfeerfoto van de werkzaamheden

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	3-10-2022	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Buro SRO heeft Transect b.v. in mei 2022 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied op het SIZO-terrein aan de Weeresteinstraat te Hillegom (gemeente Hillegom; figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om circa 300 nieuwbouwwoningen in het plangebied te realiseren. De geplande ontgravingsdiepte is tot op heden onbekend. De heiwerkzaamheden, de aanleg van funderingen, riolering en de verbreding van de watergang langs de Van Vlietlaan behoeven echter bodemingrepen die eventueel aanwezige archeologische resten zullen verstoren. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5,75 ha en was tot voor kort in gebruik als grasland met een aantal bomen en struiken.

In het plangebied hebben reeds verschillende vooronderzoeken plaatsgevonden. Uit het meest recente booronderzoek (Scheeringa en Nales, 2021) bleek dat in het plangebied een hoge verwachting geldt op het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen, op basis van het aantreffen van vondstmateriaal uit het Neolithicum tot de IJzertijd en de Late-Middeleeuwen in de hoger gelegen duinkoppen in het plangebied. Deze hoge archeologische verwachting is toegekend aan ca. 4,7 ha van het plangebied: het onderzoeksgebied.

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten. Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is.

In het plangebied zijn 32 proefsleuven aangelegd van 25 bij 4 m. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek is een vindplaats aangetroffen bestaande uit twee paalsporen en een kuil in het uiterste noordoosten van het plangebied, en 21 keramiekfragmenten daterend uit de IJzertijd tot de Late Nieuwe tijd. Vanwege de ligging van de grondsporen onder een laag veen, is het mogelijk dat deze uit de Bronstijd dateren of zelfs daarvoor. Er zijn echter geen vondsten aangetroffen om dit te kunnen bevestigen.

Het gebrek aan sporen tijdens dit proefsleuvenonderzoek is opvallend, aangezien er een groot aantal proefsleuven is gegraven op een terrein dat tijdens het booronderzoek veelbelovende archeologische indicatoren vertoonde. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van archeologische grondsporen kan worden gevonden in de landschapsgenese van het plangebied en verstoringen ten gevolge van ontginningen. Het niveau uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd (overstuiving op veen) is ontgonnen en grotendeels verdwenen door toedoen van de aanleg van moesbedden. De moesbedden reiken plaatselijk (in werkputten 33 en 35) tot in het strandwalzand. Dit zou kunnen verklaren waarom er vuursteen in de karterende boringen is aangetroffen, terwijl er geen prehistorische nederzettingssporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het handgevormde aardewerk kan door de grondroerende werkzaamheden zowel uit de strandafzettingen zijn gekomen als uit het Late IJzertijd – Romeinse niveau.

Het is daarom mogelijk dat een eventuele vindplaats zich verder naar het noordoosten bevindt. In werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied, zijn twee paalsporen en een kuil aangetroffen die uit de Bronstijd of zelfs daarvoor kunnen dateren. Het is daarom waarschijnlijk dat de vindplaats hier (in werkput 20) begint en verder naar het oosten toe loopt, buiten de grenzen van onderhavig plangebied. Hier begint namelijk ook een duinkop. De hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen kan op basis van dit proefsleuvenonderzoek worden bijgesteld naar laag. Wel moet rekening worden gehouden met het

feit dat ten noorden/noordoosten van het plangebied nog wel een hoge verwachting blijft gelden op de hierboven beschreven resten.

Advies

Aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden gesteld dat de vindplaats op basis van de fysieke en inhoudelijke kwaliteit niet behoudenswaardig is. De vindplaats omvat een klein aantal sporen en vondsten met een beperkte (ruimtelijke) gaafheid. Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit aardewerk, dat overigens niet van uitzonderlijke kwaliteit is. De vindplaats scoort laag qua zeldzaamheid en informatiewaarde, en kan bovendien niet als representatief gelden voor het genoemde complextype in de archeoregio (Hollands duingebied). Daarom adviseren wij het plangebied vrij te geven voor de toekomstige ontwikkelingen.

Op basis van dit advies neemt de gemeente Hillegom een selectiebesluit.

Inhoud

1.	Aanleiding	7
2.	Vooronderzoek.....	9
3.	Doel en methodiek	12
4.	Bodemopbouw.....	15
5.	Sporen.....	19
6.	Vondsten en monsters.....	25
7.	Waardestelling	27
8.	Conclusie en advies	30
9.	Geraadpleegde bronnen	31
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	34
Bijlage 2.	Verwachtingskaart (Scheeringa en Nales, 2021)	35
Bijlage 3.	Allesporenkaart	36
Bijlage 4.	Vlaktekeningen.....	38
Bijlage 5.	Veldtekeningen	74
Bijlage 6.	Sporen- en lagenlijst	82
Bijlage 7.	Vondstenlijst	84
Bijlage 8.	Monsterlijst.....	85
Bijlage 9.	Beantwoording onderzoeksvragen.....	86

1. Aanleiding

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Hillegom
Plaats	Hillegom
Toponiem	Weeresteinstraat (<i>SIZO</i> -terrein)
Kaartblad	25C
Centrumcoördinaten	106.635 / 480.080
Oppervlakte plangebied	Ca. 5,75 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 4,7 ha
Huidig grondgebruik	Grasland met bomen en struiken

De aanleiding voor het onderzoek door Transect b.v.¹ is het voornemen om circa 300 nieuwbouwwoningen te realiseren op het voormalige *SIZO*-terrein² aan de Weeresteinstraat te Hillegom. De geplande ontgravingsdiepte is tot op heden onbekend. De heiwerkzaamheden, de aanleg van funderingen, riolering en de verbreding van de watergang langs de Van Vlietlaan behoeven echter bodemingrepen die eventueel aanwezige archeologische resten zullen verstoren. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 5,75 ha en was tot voor kort in gebruik als grasland met een aantal bomen en struiken.

Om de realisatie van deze woningen mogelijk te maken dient de bestaande bestemming van het terrein te worden gewijzigd naar “wonen”, waarna een omgevingsvergunning voor de herontwikkeling kan worden aangevraagd. Het beleidskader wordt gevormd door de archeologische beleidskaart van de gemeente Hillegom. Op deze beleidskaart bevindt het noordoostelijk deel van het plangebied zich in een Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied 3 (AWV3; Schute 2007). Het oosten en noordoosten van het plangebied bevinden zich respectievelijk in een Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied 7 en 8 (AWV7 en 8). Bij bouwwerkzaamheden en/of bodemingrepen in AWV3 is archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk wanneer de geplande ingrepen groter dan 100 m² zijn en dieper reiken dan 30 cm -Mv. Voor AWV7 en AWV8 geldt deze regelgeving vanaf 500 m² en 30 cm -Mv, waardoor in het gehele plangebied archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is.

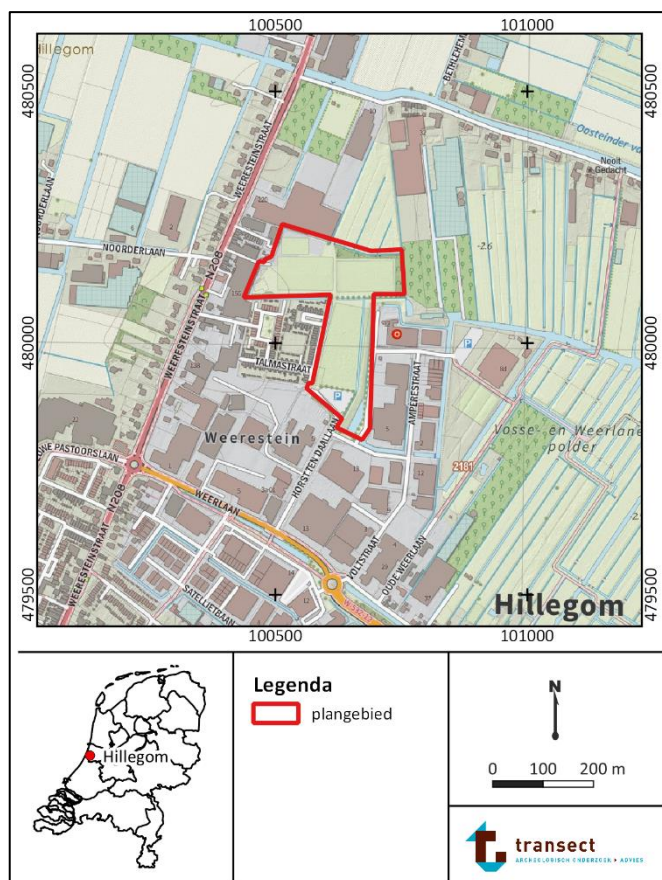
In het plangebied hebben reeds verschillende vooronderzoeken plaatsgevonden. Uit het meest recente booronderzoek (Scheeringa en Nales 2021) bleek dat in het plangebied een hoge verwachting geldt op het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen, op basis van het aantreffen van vondstmateriaal uit het Neolithicum tot de IJzertijd en de Late-Middeleeuwen in de hoger gelegen duinkoppen in het plangebied. Deze hoge archeologische verwachting is toegekend aan ca. 4,7 ha van het plangebied: het onderzoeksgebied.

Op basis hiervan heeft de bevoegde overheid besloten dat een vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de bevoegde overheid (vastgelegd in het

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm ‘BRL SIKB 4000’, versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: ‘KNA Protocol 4001 Programma van Eisen’, ‘KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek’, ‘Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig’, ‘Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven’ en ‘Protocol 4004 Opgraven’, en staat geregistreerd bij de RCE en de SIKB.

² Het plangebied staat bekend als het *SIZO*-terrein omdat het de voormalige sportvelden van voetbalvereniging *SIZO* omvat.

Programma van Eisen van Van Cruchten, 2022) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1).

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart.
Bron: pdok.nl

2. Vooronderzoek³

2.1 Landschappelijke achtergronden

Het plangebied ligt in het westelijk kustgebied. Volgens de geomorfologische kaart ligt het westelijk deel van het plangebied op een strandwal (code 4K28). De strandwal volgt de lijn Sassenheim-Lisse-Hillegom en betreft de oudste nog resterende strandwal voor de Zuid-Hollandse kust. Deze heeft zich vermoedelijk circa 2500-2250 v.Chr. kunnen vormen (in het Laat-Neolithicum). Het oostelijk deel van het plangebied omvat de oostelijke flank van deze strandwal en de daarachter gelegen strandvlakte (Ten Broeke 2017). Op de strandwal en in de vlakte is onder invloed van aanlandige wind duinzand afgezet, waarbij zich duinen tot circa 2,0 m hoog konden ontwikkelen (Vos *et al.* 2010). Na het sluiten van de kust vormde zich in de lagere delen van dit kustlandschap veen, hetgeen het gevolg was van een voortdurende vernatting als gevolg van een stijgende grondwaterspiegel. Sinds de Vroege IJertijd heeft opnieuw duinvorming plaatsgevonden, waardoor het eerder beschreven kustlandschap ten dele begraven is geraakt (Ten Broeke, 2017). De verstuingen vonden echter gefaseerd plaats: in de Vroege Middeleeuwen trad opnieuw vernatting op waardoor onder invloed van afgenomen verstuingen opnieuw veenvorming kon optreden. De gefaseerde vorming van duinzand zorgt ervoor dat er binnen het duinzand meerdere archeologische niveaus aanwezig kunnen zijn (Vos e.a., 2010).

Volgens de bodemkaart is een deel van het plangebied bebouwd en zijn in een deel van het plangebied kalkhoudende enkeerdgronden aanwezig (EZ50A-II*). Enkeerdgronden kenmerken zich door de aanwezigheid van een antropogene humeuze bovengrond met een dikte van minimaal 50 cm. Ze liggen over het algemeen laag in het landschap en de humeuze grond is opgebracht als meststof voor de bollenteelt of tuinbouw. Onder het humeuze dek ligt onveranderd strand- of duinzand dat geelgrijs tot grijs van kleur zal zijn. Meer detailinformatie omtrent de bodemopbouw in het plangebied is verkregen aan de hand van een oude bodemkaart uit de jaren '50 uit de vorige eeuw (Van de Meer, 1951). Hierop is te zien dat het westelijk deel van het plangebied in een zone met kalkloze zanderijgrond ligt (code Wz4). Hier kunnen dus delen van de oorspronkelijke strand- of duinafzettingen afgegraven zijn. In het oostelijk deel van het plangebied zijn volgens de kaart strandvlattegronden aanwezig die onder minder dan 1,0 m veen begraven liggen. Hier is afgraving minder waarschijnlijk.

Het plangebied heeft een grondwatertrap II. Aangenomen wordt dat het grondwater hier tussen 50 cm en 80 cm –Mv aan te treffen zal zijn, waardoor sprake zal zijn van vochtige gronden. Met dergelijk hoge grondwaterstanden en natte omstandigheden kunnen in het plangebied organische archeologische resten worden aangetroffen als deze zich beneden de laagste grondwaterspiegel bevinden. De maaiveldhoogte in het plangebied ligt op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) rond 0,1 m -NAP in het noordwesten van het plangebied en rond 0,9 m -NAP in het oosten van het plangebied (bron: ahn.nl). Het terrein lijkt te zijn geëgaliseerd ten behoeve van de aanleg van voetbalvelden.

2.2. Vooronderzoek

In het plangebied zijn twee veldonderzoeken uitgevoerd. Tijdens het verkennende booronderzoek werden de in het bureauonderzoek (Ten Broeke, 2017) verwachte strand- en duinafzettingen (die het archeologisch niveau vormen voor resten uit het Laat-Neolithicum en de Bronstijd) aangetroffen. Deze afzettingen bevinden zich tussen -1,63 m en -4,28 m NAP (Wullink 2020). Hierop ligt een laag veen uit de Bronstijd en IJertijd. In het noordwesten van het plangebied ligt op het veen een pakket opgestoven zand dat uit de IJertijd dateert. Soms ligt hierop nog wat veen dat zich in de Vroege

³ De informatie in hoofdstuk is (deels) afkomstig uit het Programma van Eisen (Van Cruchten, 2022) en het vooronderzoek (Scheeringa en Nales, 2021/Transect-rapport 3374).

Middeleeuwen heeft kunnen vormen. Het archeologische niveau ligt tussen -1,02 en -1,78 m NAP. Ook bleek dat het gebied is opgehoogd met een grondlaag van 50 tot 270 cm dik.

Uit het karterend booronderzoek bleek vervolgens dat het plangebied kan worden bestempeld als een reliëfrijk kustlandschap (Scheeringa en Nales, 2021). In dit landschap hebben zich tijdens of vlak na de vorming ervan oost-west georiënteerde duinen kunnen vormen. Tijdens het karterend onderzoek zijn op de toppen en flanken van deze duinen archeologische indicatoren gevonden, die zijn geïnterpreteerd als bewijs voor bewoningsactiviteit in het gebied. Daarom geldt hier een hoge archeologische verwachting. De exacte ligging van deze gebieden is weergegeven in bijlage 2. Ook het aantreffen van vondstmateriaal tijdens het karterend booronderzoek bevestigde dat intacte sporen van bewoning aanwezig konden zijn. Op basis van dit onderzoek zijn resten tot maximaal -3,0 m NAP in de top van de oude duin- en strandafzettingen te verwachten. Een tweede verwachtingspatroon is gerelateerd aan de flanken van de duinen waar stuifzandlagen in/op het veen liggen. Hierin zijn tijdens het karterend booronderzoek geen indicaties voor archeologische aangetroffen, maar vanwege de aangrenzende duinkoppen waren ook deze plekken aantrekkelijk voor bewoning vanaf de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen.

2.3 Archeologische waarden

De archeologische onderzoeken en vondstmeldingen in de directe omgeving van het plangebied wijzen met name op activiteit in de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Nederzettingen zijn echter nog niet vastgesteld. Wullink (2020) maakt melding van een fragment aardewerk dat tijdens een afgebroken veldonderzoek ten westen van het plangebied gevonden zou zijn. De scherf dateert in het Neolithicum en bevond zich op een diepte van 260 cm -Mv. Verdere informatie over deze vondst ontbreekt, maar dit wijst wel op de aanwezigheid van archeologische resten uit het Neolithicum in de omgeving van het plangebied.

2.4 Historische achtergronden

Het plangebied is altijd onbebouwd en als akker (voor kruiden of bollen) of weiland in gebruik geweest. Dit blijkt uit kaarten vanaf het begin van de 19^e eeuw. De kruiden- of bollenteelt breidt zich vervolgens uit en omvat het noordelijk deel van het plangebied. Mogelijk ging deze ontwikkeling gepaard met grondverzet, wat tot de Tweede Wereldoorlog nog handmatig werd gedaan ('driesteekdelven'). De bovenste 80-100 cm van de bodem werd hierbij omgespit om voor de teelt geschikt kalkhoudend zand aan het maaiveld te krijgen en te vermengen met meststoffen. Na de Tweede Wereldoorlog werden machines ingezet, waarbij grond zelfs 200 tot 600 cm -Mv kon worden omgezet (onder meer omspuiten). Welke methode in het plangebied is toegepast is niet bekend.

In de loop van de 20^e eeuw verandert de omgeving van het plangebied. Er verschijnt bebouwing rondom het plangebied in de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw. Daarna wordt het plangebied omgevormd tot sportcomplex voor voetbalvereniging *SIZO*. Of en in hoeverre hiervoor grondverzet heeft plaatsgevonden is onduidelijk, maar mogelijk is het terrein iets opgehoogd.

2.5 Gespecificeerde archeologisch verwachting

Voor de koppen en flanken van de duinen die in de ondergrond van het plangebied aanwezig zijn geldt een archeologische verwachting op resten uit de periode Neolithicum – Late Middeleeuwen. Deze verwachting is gericht op archeologische lagen, vondststrooiingen en grondsporen, met een gemiddelde spoordichtheid. Tijdens het karterend booronderzoek (Scheeringa en Nales, 2021) werden archeologische vondsten uit het Neolithicum tot de IJzertijd, en de Late Middeleeuwen aangetroffen in de hoger gelegen duinkoppen. De vindplaatsen die zijn aangetroffen tijdens het karterend booronderzoek konden nog niet worden begreep.

Voor de periode Neolithicum – Late Middeleeuwen moet rekening worden gehouden met sporen van landgebruik en nederzettingsterreinen. Dergelijke sporen bestaan voor een groot deel uit grondsporen. Deze kunnen, zeker voor wat betreft de Late Bronstijd tot en met Middeleeuwen, vondstarm zijn. Nederzettingsterreinen kunnen zich onder andere kenmerken door erfstructuren, bestaande uit huisplattegronden, bijgebouwen (zoals spiekers), erfgreppels, omheiningen (staken- en palenrijen), waterputten en kuilen. Voor de periode Bronstijd – Vroege Middeleeuwen kunnen er grafvelden in de vorm van urnenvelden en inhumatiegraven worden verwacht. Uit de Nieuwe Tijd worden sporen van landgebruik verwacht, zoals greppels en verkavelingsstructuren.

Tijdens het onderzoek moet met alle mogelijke, voor de genoemde perioden karakteristieke, materiaalcategorieën rekening worden gehouden (zoals bouw materiaal, vuursteen, natuursteen, keramiek, glas, pijpen, metaal). Het archeologisch niveau wordt verwacht in de top van de oude strand- en duinafzettingen, het dekzand, onder een moderne verstoringslaag; maximaal 110 tot 190 cm -Mv (3,0 m -NAP).

3. Doel en methodiek

3.1 Doel

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Het onderzoek moet de vraag beantwoorden of in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is.

3.2. Onderzoeksvragen

1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?
2. Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?
3. Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)? Wat is de relatie van deze resten met het landschap?
4. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?
5. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?
6. Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op het archeologisch bodemarchief, waarmee de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten te reconstrueren zijn?
7. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?
8. Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten?
9. Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingsystematiek).
10. Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud *in situ*/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?
11. Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud *in situ*?
12. Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?

3.3 Methodiek

Het onderzoek betreft een proefsleuvenonderzoek dat is uitgevoerd conform het hiertoe opgestelde PvE (Van Cruchten, 2021) en de KNA 4.1 (KNA-protocol 4003 – Inventariserend Veldonderzoek, Proefsleuven). In het plangebied zijn 32 proefsleuven aangelegd met een afmeting van 25 bij 4 m. Op basis van de archeologische verwachtingskaart die is opgesteld op basis van het karterende veldonderzoek worden de gebieden met een hoge archeologische verwachting (in totaal 2,7 ha aan duinkoppen en flanken met stuifduin in het veen) direct onderzocht met een dekkingspercentage van

10%, ofwel 2700 m² aan proefsleuven. Daarnaast wordt op de duinflanken (2,0 ha) gestart met zes proefsleuven, circa 600 m² aan proefsleuven.⁴

Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon werkput 32 niet worden aangelegd vanwege de aanwezigheid van zettingsputten en de bijbehorende storthopen. Aangezien rondom deze put geen archeologische waarden zijn aangetroffen kan worden gesteld dat ondanks het ontbreken van deze werkput de archeologische waarde van de ondergrond goed in kaart is gebracht. Verder zijn een aantal werkputten iets verplaatst: de zuidkant van werkput 10 is 3 m naar het westen verplaatst zodat deze naast de voorbelasting ligt; werkput 13 is iets gedraaid zodat de put precies tussen de storthopen past; werkputten 16 en 17 zijn respectievelijk 1 en 2 m ingekort aan de noordkant omdat daar een sloot ligt, en konden tevens niet worden uitgebreid aan de zuidkant vanwege de storthopen; werkputten 18 en 21 zijn 3 m naar het noorden verplaatst vanwege de ligging van bosjes ten zuiden van de putten.

Conform het puttenplan van Van Cruchten (2021) zijn er zoveel vlakken aangelegd als er archeologische niveaus zijn. De top van het stuifzand (gevormd vanaf de IJzertijd) bevindt zich daarbij tussen de 0,96 m en 1,51 m -NAP (60 – 110 cm -Mv), terwijl een ouder niveau zich bevindt in de top van de oude duinafzettingen vanaf 0,60 m -NAP in het westelijk deel van het plangebied, dat afloopt in noordoostelijke en oostelijke richting tot een diepte van 4,6 m -NAP. Vanwege de diepte van dit vlak zijn de proefsleuven vertrappt gegraven, waarbij in het zuidelijke deel met één trap gewerkt zal worden.

Wegens het gebruik van bronbemaling en de beschikbaarheid van slechts drie pompen konden drie werkputten per keer worden gedroogd en aangelegd (figuur 2). Na het dichtdraaien van de werkputten konden de pompen worden omgezet. De proefsleuven zijn laagsgewijs verdiept in tot de top van het dekzand met behulp van een graafmachine met gesloten gladde bak, waarbij constant visueel en met een metaaldetector geïnspecteerd is op archeologische sporen en vondsten. Aanlegvondsten zijn per vak van 4 bij 5 meter verzameld en geadministreerd. De vondsten zijn per spoor(vulling), of als dit niet mogelijk is, per laag verzameld en geregistreerd. Uit grondsporen zijn de vondsten per laag en/of vulling verzameld. In elke werkput zijn twee profielkolommen van 2 m breed gezet om de bodemopbouw in kaart te brengen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen grondmonsters genomen omdat dergelijke monsters niet relevant waren voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Aangezien de bodemopbouw in het plangebied eenduidig was, is conform het PvE is volstaan met twee profielkolommen per werkput aan het begin en het eind van de meest representatieve wand van de werkput. De werkputten, vlakken en profielen zijn conform PvE ingemeten en gedocumenteerd door middel van foto's, tekeningen en beschrijvingen in de database (Archeolink). Met dGPS zijn de putomtrek, recente verstoringen en natuurlijke sporen, maaiveldhoogtes, vlakhoogtes en profielpennen ingemeten.

⁴ Een deel van deze proefsleuven valt gedeeltelijk samen met de duinkoppen en/of de duinflanken bedekt met stuifduin in het veen. Hier is voor gekozen om de kans op het missen van kleine vindplaatsen zo klein mogelijk te houden.

Figuur 2. Begin van de aanleg van het vlak. Zie ook de bronbemaling rondom de werkput.

4. Bodemopbouw

Het plangebied ligt op de overgang van de strandwal van Hillegom naar het oostelijker gelegen veengebied. Dit deel is in de Bronstijd waarschijnlijk overveend. Veel van het veen is later bij de ontginning in de Middeleeuwen weer verdwenen. In de Nieuwe tijd zijn de oude duinen afgegraven en geëgaliseerd, waarbij een deel van het archeologisch archief weer is verdwenen. Sporen uit de periode Laat Neolithicum – Vroege Bronstijd kunnen hier dus nog aanwezig zijn, waar sporen vanaf de Midden-Bronstijd – Late Middeleeuwen door toedoen van ontginningen dikwijls zijn verdwenen (Ten Broeke 2017).

Geologisch gezien worden de strandwallen en de daarop gevormde duinen tot het Laagpakket van Zandvoort binnen de Formatie van Naaldwijk gerekend. De strandwal is gevormd in het vierde millennium voor het begin van onze jaartelling. In met name in de Late IJzertijd en Romeinse tijd is sprake geweest van overstuivingsfasen, waardoor er meerdere archeologische niveaus in het pakket aanwezig kunnen zijn. Het noordwestelijke deel van het plangebied ligt op een deel van de strandwal (met oude duinen) dat is afgegraven of geëgaliseerd in de Nieuwe tijd, waardoor sporen uit het Laat Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd zijn verdwenen. Het westelijke deel ligt op de flank van de strandwal en is opgehoogd met duinzand (Wullink 2020).

Op basis van de resultaten van het booronderzoek is besloten dat tijdens het proefsleuvenonderzoek twee vlakken zouden worden aangelegd: vlak 1 in de top van het jonge duinzand (S.1500) en vlak 2 in de top van de oude duinafzettingen (S.5000). Op veel plekken werden de jonge duinafzettingen echter niet aangetroffen. De jonge duinafzettingen waren enkel in het noorden van het plangebied aanwezig.⁵

De top van de bodemopbouw bestaat in vrijwel het gehele plangebied uit een recente bouwvoor (S.1000), met daaronder een (verrommelde) ophoog-/akkerlaag (S.1100; S.1200; S.1300). Mogelijk betreft dit de enkeerdlaag. Dit zijn zandgronden met een dik (> 50 cm) eerddek. Dit eerddek is in het duingebied ontstaan door duinzand (van de geëgaliseerde duinen) te mengen met mest en afval om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren.

In het noorden van het plangebied ligt het jonge duinzand direct onder de bouwvoor. In werkput 35 bevindt zich onder de bouwvoor een laag met grondverbeteringssporen (S.5) uit de Nieuwe tijd, die samenhangen met de bollenteelt die in het plangebied plaatsvond tot in de jaren '80. De grondverbeteringssporen lopen in vrijwel het gehele noorden van het plangebied tot onder het jonge duinzand door. In het zuiden ontbreekt de laag met grondverbeteringssporen. Dit komt overeen met de gegevens van historische kaarten, waar de bollenteelt alleen in het noordwestelijk deel van het plangebied is gekarteerd.

Onder de grondverbeteringssporen en de enkeerdlagen bevindt zich in het noorden van het plangebied een laag stuifzand (S.1600). Dit stuifzand is afgezet in de Late IJzertijd en Romeinse tijd. De top van de stuifzandafzettingen is ingemeten als vlak 1.5. In het midden en zuiden van het plangebied ontbreekt het stuifzand. Hier ligt op veel plekken een veenpakket (S.3000) onder enkeerdlagen. In een aantal werkputten (8, 11, 14, 15, 17, 18 en 23) omvat dit veenpakket een dunne laag bosveen, vermengd met ingestoven zand (S.2900). In werkputten 2, 5 en 7 is dit bosveen ook waargenomen. Hier ligt het bosveen direct onder de bouwvoor (in werkputten 2 en 5) of, in het geval van werkput 7, onder het jonge duinzand en op de veenlagen van S.3000.

⁵ Over deze lagen bestond twijfel tijdens het booronderzoek. Op de kaart stonden deze afzettingen gekarteerd als jong duinzand, in de boringen werd het zand geïnterpreteerd als recent opgebrachte grond. Dit laatste kon tijdens het proefsleuvenonderzoek worden bevestigd.

Onder het veen liggen in het gehele plangebied de oude duinafzettingen (S.5000). Deze oude duinafzettingen vertonen een sterk micro-reliëf. In werkputten 2, 5 en 7 kan nog een iets verstoven laag worden onderscheiden bovenop de oude duinafzettingen (figuur 3). Deze laag is waarschijnlijk gevormd door uitgedroogd en vervolgens opgewaaid zand van de strandwal.

De bodemopbouw in het plangebied is grotendeels intact. Slechts in werkputten 26 en 30 is de bodem verstoord door waterwellen en zandbakken die zijn verzadigd met water. Door werkput 18 loopt een recente sloot. Zie bijlage 5 voor de veldtekeningen en bijlage 6 voor de uitgebreide beschrijving van de lagen.

Figuur 3. Profiel 2.1 in werkput 2. Hier ligt het veen bovenop de oude duinafzettingen.

Figuur 4. Profiel 14.1 in werkput 14. Vergelijk veenlaag S.2900 met het minder zandige bosveen (S.2000) in fig. 3.

Figuur 5. Profiel 35.1 in werkput 35. Het moesbed is hier vermengd met opgestoven zand.

Figuur 6. Profiel 34.2 in werkput 34.

5. Sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn zes sporen aangetroffen. Het betreft twee paalsporen (S.3 en S.4), twee kuilen (S.2 en S.6), één recente greppel (S.1) en grondverbeteringssporen (S.5).

De twee paalsporen werden gevonden in werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied. In het vlak (figuur 9) kan worden waargenomen dat de sporen sterk van vorm verschillen. S.3 is rond, en S.4 is vierkant. Ook eindigt S.4 circa 10 cm dieper onder het vlak dan S.3. Qua vulling komen de paalsporen redelijk overeen: beide sporen zijn vlekkerig en bruingrijs van kleur. Er zijn in deze sporen geen vondsten aangetroffen op basis waarvan een datering kan worden opgesteld voor de sporen. Op grond van de ligging van de paalsporen op de flank van een duinkop (zie bijlage 4) en in vlak 2, onder het veen (S.3000), kan voorzichtig worden gesteld dat S.3 en S.4 minstens dateren uit de Bronstijd, aangezien deze onderste laag veen zich in deze periode heeft gevormd (Ten Broeke 2017).

Figuur 7. Ronde paalkuil S.3 in werkput 20.

Figuur 8. Vierkante paalkuil S.4 in werkput 20.

Figuur 9. Paalsporen S.3 en S.4 in het vlak.

Kuilen S.2 en S.6 (figuren 10 en 11) werden respectievelijk in werkput 20 en 38 aangetroffen. S.6 bevat restanten van rietveen en doet natuurlijk aan. S.2 ligt in het noordelijke uiteinde van werkput 20, circa 20 m ten noorden van paalkuilen S.3 en S.4. Op basis van de kleur, vulling en ligging van S.2 onder de Bronstijd-veenlaag, dateert kuil S.2 (net als paalkuilen S.3 en S.4) minstens uit de Bronstijd.

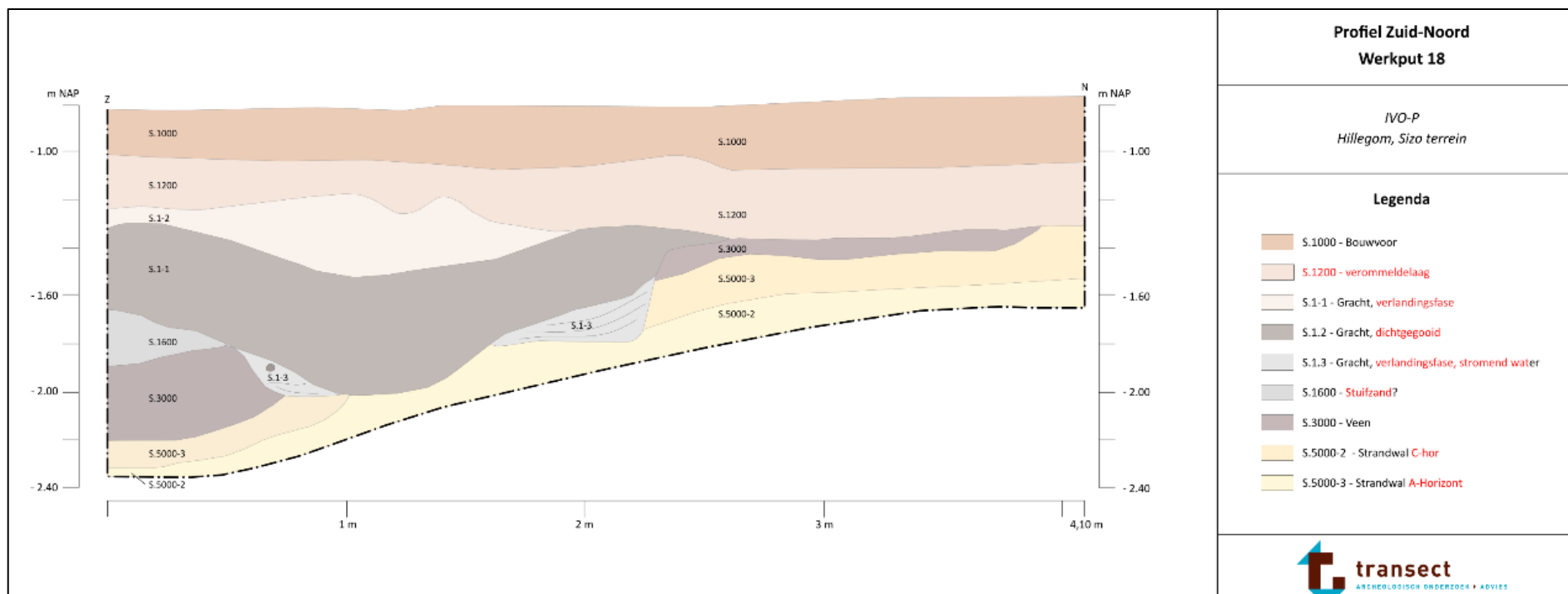

Figuur 10. Kuil S.2 in werkput 20.

Figuur 11. Kuil S.6 in werkput 38, in het zuiden van het plangebied.

In het profiel van werkput 18 is een recente slootvulling aangetroffen (S.1). De recente/Laat-Nieuwetijdse aard van deze sloot blijkt uit het feit dat de insteek van de sloot vanuit de bouwvoor komt (zie figuur 12). Er is geen vondstmateriaal aangetroffen in dit spoor.

Figuur 12. Grepel S.1 (met drie vullingen) in profiel 18.1-2.

Figuur 13. Grondverbeteringsspoor S.5 in werkput 25. Gezien richting het westen.

De grondverbeteringssporen (S.5) lopen door vrijwel de gehele noordzijde van het plangebied. Uit dit spoor zijn een tweetal fragmenten keramisch bouw materiaal verzameld, namelijk een mogelijk oranje dakpanfragment en een geelgrijs brokje baksteen (VNR15). Op basis van dit materiaal kan het grondverbeteringsspoor in de Nieuwe tijd worden gedateerd.

Het gebrek aan sporen tijdens dit proefsleuvenonderzoek is opvallend, aangezien er een groot aantal proefsleuven is gegraven op een terrein dat tijdens het booronderzoek veelbelovende archeologische indicatoren vertoonde. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van archeologische grondsporen kan worden gevonden in de landschapsgenese van het plangebied en verstoringen ten gevolge van ontginningen. Het niveau uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd (overstuiving op veen) is ontgonnen en grotendeels verdwenen door toedoen van de aanleg van moesbedden. De moesbedden reiken plaatselijk (in werkputten 33 en 35) tot in het strandwalzand. Dit zou kunnen verklaren waarom er vuursteen in de karterende boringen is aangetroffen, terwijl er geen prehistorische nederzettingssporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het handgevormde aardewerk kan door de grondroerende werkzaamheden zowel uit de strandafzettingen zijn gekomen als uit het Late IJzertijd – Romeinse niveau.

Het is daarom mogelijk dat een eventuele vindplaats zich verder naar het noordoosten bevindt. In werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied, zijn twee paalsporen en een kuil aangetroffen die uit de Bronstijd of zelfs daarvoor kunnen dateren. Het is daarom waarschijnlijk dat de vindplaats hier (in werkput 20) begint en verder naar het oosten toe loopt, buiten de grenzen van onderhavig plangebied. Hier begint namelijk ook een duinkop.

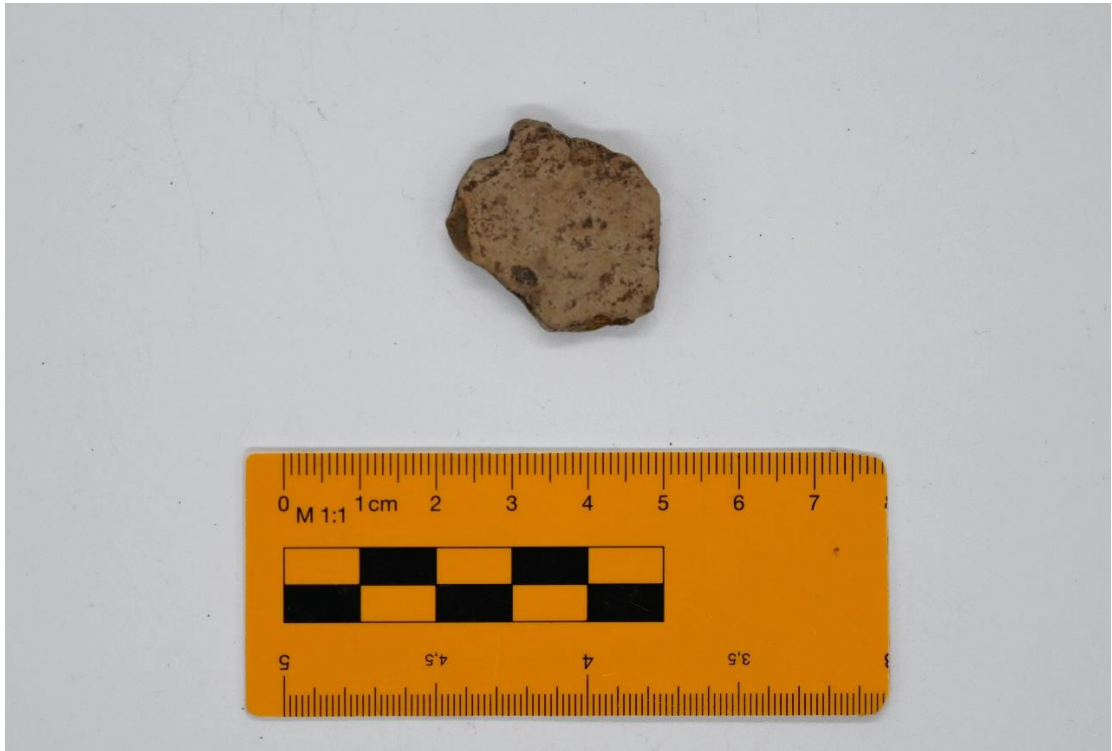
Het beeld dat blijkt uit dit proefsleuvenonderzoek komt overeen met de resultaten van een voorgaand proefsleuvenonderzoek in Haagwijk – Het Grote Huis te Voorschoten (zaakidentificatie: 4612572100;

Kerkhoven 2019). Hier werd de hoge verwachting op het aantreffen van nederzettingsresten uit het Neolithicum niet bevestigd – althans niet in de zin van een nederzettingscomplex met sporen en structuren. Overtuigende grondsporen en grotere hoeveelheden vondstmateriaal ontbraken hier. Daarom werd geconcludeerd dat het plangebied in een randzone of in de buurt van een nederzetting van de Vlaardingen-Stein Groep lijkt te liggen. In Hillegom zou een soortgelijk scenario aannemelijk zijn. Wel moet deze uitspraak met enige voorzichtigheid worden gedaan. Het is namelijk ook mogelijk dat de sporen in Hillegom onderdeel zijn van een losse structuur, en niet behoren tot een grotere nederzetting.

Een volledige lijst met informatie over de aard, diepte en textuur van de sporen is opgenomen in bijlage 5.

6. Vondsten en monsters

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal 27 vondsten aangetroffen. De vondsten kunnen worden onderverdeeld in de categorieën keramiek, natuursteen, metaalslakken, glas en keramisch bouw materiaal. Het vondstmateriaal bestaat vrijwel geheel uit aanlegvondsten, met uitzondering van een tweetal fragmenten keramisch bouw materiaal (VNR15) uit S.5. Het aardewerk is aangetroffen in de enkeerdlagen (S.1200; S.1300), het jonge duinzand (S.1500) en de veenlagen (S.3000). Deze lagen kunnen (o.a.) worden gedateerd aan de hand van het aardewerk dat is verzameld per laag.⁶

Figuur 14. Handgevormd aardewerk uit S.1200, daterend uit de IJertijd tot Vroege Middeleeuwen (VNR7).

Het oudste aardewerk dat afkomstig is uit enkeerdlaag S.1200 is een klein fragmentje handgevormd aardewerk uit de IJertijd tot Vroege Middeleeuwen A (VNR7). Het scherfje is vrij fijn gemagerd met zand en is reducerend gebakken. Het breukvlak is sterk gerold, wat kan betekenen dat het aardewerk lang aan het loopoppervlak heeft gelegen, of zelfs in een waterbodem. Daarnaast zijn er tijdens het proefsleuvenonderzoek uit deze laag een aantal fragmenten Laat-Middeleeuws roodbakend aardewerk verzameld (VNR3 en VNR4). Ten slotte zijn er in S.1200 steengoedfragmenten uit de Nieuwe tijd aangetroffen (VNR9). Het jongste steengoedfragment is een donkerbruin-paars randfragment met een dikke laag zoutglazuur, daterend uit de Late Nieuwe tijd.

Uit enkeerdlaag S.1300 is voornamelijk aardewerk uit de Nieuwe tijd verzameld. Veel van dit materiaal dateert uit de Vroege Nieuwe tijd, zoals een ooraanzet roodbakend geglaazuurd aardewerk en een wandfragment van een steengoedfles waarop een deel van een opschrift zichtbaar is ('A... 15...?'; VNR15 en VNR16), maar er is ook aardewerk uit de Late Nieuwe tijd verzameld, zoals een scherf industrieel wit aardewerk (VNR14). Het oudste aardewerk uit S.1300 dateert uit de Late Middeleeuwen B. Dit zijn spaarzaam of spatgeglazuurde fragmenten roodbakend aardewerk (VNR10

⁶ Met uitzondering van S.1500. In deze laag is één scherfje aangetroffen. Het betreft een klein fragmentje roodbakend, sterk verweerd aardewerk zonder glazuur. Het stukje aardewerk is te klein en verweerd om nauwkeurig te dateren en de datering van de gehele bodemlaag hierop te baseren.

en VNR11). De vondsten uit de enkeerdlaag kunnen worden geïnterpreteerd als mestvondsten. Het handgevormde aardewerk is als gevolg van ontginning in de enkeerdlaag terechtgekomen.

Figuur 15. Twee scherven uit S.1300. Rechts een steengoedfragment met opschrift (VNR16).

In veenlaag S.3000 zijn ten slotte twee fragmenten Pingsdorf-aardewerk gevonden (VNR5). Deze scherven zijn afkomstig van dezelfde pot of kruik. De decoratie is nog deels zichtbaar. Pingsdorf-aardewerk werd geproduceerd tussen 900 en 1200 (Verhoeven 1998). De vorm van de pot en de decoratie zijn echter niet leesbaar genoeg om de scherven op basis hiervan nauwkeuriger te dateren. De datering van dit aardewerk zegt niets over de datering van het veen. Het Pingsdorf-aardewerk betreft namelijk een aanlegvondst. De scherf is hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de basis van de enkeerdlaag – oftewel de overgangszone naar het veen.

Figuur 16. Passende Pingsdorfscherven met bovenin nog een klein stukje decoratie (VNR5).

Een volledige lijst met beschrijvingen van de vondsten is opgenomen in bijlage 7. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen grond-, pollen-, hout-, of anderszins monsters genomen.

7. Waardestelling

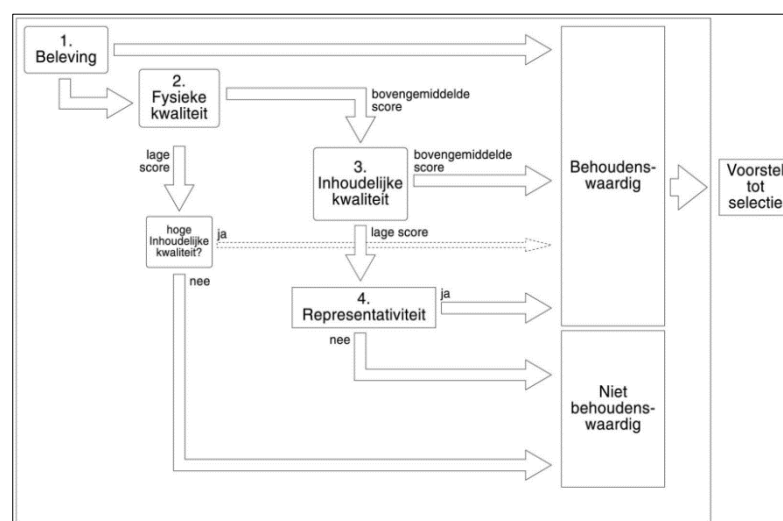
Archeologische vindplaatsen worden gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarderen en bijlage IV van de KNA 4.1. Vindplaatsen worden gewaardeerd op drie waarden (beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit) en daarbinnen op waarderingscriteria (tabel 1). Op ieder van de in totaal acht waarderingscriteria kan minimaal 1 en maximaal 3 worden gescoord.

Bij de waardering wordt eerst nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig aangemerkt kunnen worden (figuur 17). De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats is in principe behoudenswaardig, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt.

Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 17. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Waardestelling

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is één vindplaats aangetroffen, bestaande uit twee paalsporen (S.3 en S.4) en een kuil (S.2) in het uiterste noordoosten van het plangebied, en 21 keramiekfragmenten daterend uit de IJzertijd tot de Late Nieuwe tijd. Vanwege de ligging van deze sporen onder veenlaag S.3000 is het mogelijk dat de grondsporen dateren uit de IJzertijd, de Bronstijd, of zelfs daarvoor.

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

De vindplaats scoort voor wat betreft de fysieke kwaliteit middelhoog tot laag met drie punten. Op geen van de inhoudelijke criteria wordt een hoge (maximale) score behaald, zodat de vindplaats op grond hiervan niet als behoudenswaardig valt aan te merken. Qua gaafheid scoort de vindplaats middelhoog. Het plangebied vertoont namelijk een grotendeels intacte bodemopbouw waarin een complex microreliëf van oude en jonge duinkoppen kan worden herkend. Ook zijn er binnen de vindplaats gawe paalsporen aanwezig, maar niet voldoende om een structuur te ontwaren. De kans op het aantreffen van meer sporen rondom deze vindplaats (buiten het huidige plangebied) is hoog vanwege de intacte stratigrafie rondom de vindplaats. Hoewel het hoge grondwaterpeil in en rondom de vindplaats ervoor zorgt dat de kans op het aantreffen van *in situ* bewaarde organische artefacten hoog is, zijn dergelijke artefacten tijdens het proefsleuvenonderzoek niet aangetroffen. In verhouding tot de totale oppervlakte van de proefsleuven, zijn er weinig mobilia *in situ* aangetroffen. De vondsten zijn tevens niet van uitzonderlijke kwaliteit. De breukvlakken van het oudere aardewerk zijn sterk gerold. Ook zijn er geen mobilia in de sporen aangetroffen, waardoor de ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen en mobilia onderling niet kan worden achterhaald. Qua conservering scoort de vindplaats dan ook laag.

Inhoudelijke kwaliteit

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten laag met twee punten. Op geen van de inhoudelijke criteria wordt een hoge (maximale) score behaald, zodat de vindplaats op grond hiervan niet als behoudenswaardig is aan te merken. De sporen en vondsten binnen de vindplaats zijn niet uniek voor de archeoregio. In de directe omgeving van het plangebied zijn tal van vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode. Zo bleek uit een proefsleuvenonderzoek in het Van Nispenpark te Hillegom in 2019 dat de diepere ondergrond in het uiterste oosten van het onderzoeksgebied bestaat uit Hollandveen dat richting het westen op de flank van de oude duin of strandwal ligt. Net als op het *SIZO*-terrein is hier een ophogingspakket van egalisatie- en ophogingslagen aanwezig uit de Nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek zijn uit de Nieuwe tijd sporen aangetroffen van landinrichting (sloot, weg, plantbedden, greppel), sporen van bewoning (steenbouw: hoofdgebouw en bijgebouw) met erfstructuren (water/-beerputten, goten e.d.) en sporen van de R.K. Kerk (uitbraaksleuf). Op basis hiervan kon het gebied worden geïnterpreteerd als een locatie die eeuwen lang in bezit was van rijke families uit de grote steden die vaak een buitenverblijf in de buurt hadden maar niet zelf op de locatie hebben gewoond. Wel verbleven er lokale tuinders die waarschijnlijk voorzagen in de groenten en fruit voor de buitenplaatsen van hun rijke landeigenaren (zaakidentificatie: 4696692100; Jordanov 2020).

Ook is er in 2014 een archeologische begeleiding uitgevoerd in de Vosse- en Weerlanderpolder in Hillegom. Tijdens de begeleiding zijn, net als op het *SIZO*-terrein, geen sporen van bewoning aangetroffen. Wel zijn hier enkele vondsten van goede kwaliteit verzameld. Enkele scherven dateren uit de Romeinse tijd. Daarnaast is scherfmateriaal uit de Nieuwe tijd aangetroffen, deze scherven dateren van na de 17^e eeuw n.Chr. Het materiaal uit de Nieuwe tijd is gevonden in een opgebrachte

zandlaag, die op de veraarde top van het veen is aangebracht (zaakidentificatie: 2433429100; Geerts en Obdam 2015).

De mate waarin (opgraving van) de vindplaats een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden is daarom laag. Ook is het onwaarschijnlijk dat de vindplaats kan bijdragen aan het opvullen van geografische, chronologische en inhoudelijke of thematische kennislacunes. Qua informatiewaarde scoort de vindplaats laag. De vindplaats behoort niet tot een complextype dat als representatief geldt voor de archeoregio (Hollands duingebied; Heeringen en Van der Velde 2017): er zijn geen nederzettingsresten op de duinflanken aangetroffen.

Tabel 1. Waardestelling vindplaats

Waarden	Criteria	Score - hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	<i>Schoonheid</i>	n.v.t.		
	<i>Herinneringswaarde</i>	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>		2	
	<i>Conservering</i>			1
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>			1
	<i>Informatiewaarde</i>			1
	<i>Ensemblewaarde</i>	n.v.t.		
	<i>Representativiteit</i>	n.v.t.		

8. Conclusie en advies

Conclusie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek op het *SIZO*-terrein in Hillegom is een vindplaats aangetroffen bestaande uit twee paalsporen en een kuil in het uiterste noordoosten van het plangebied, en 21 keramiekfragmenten daterend uit de IJzertijd tot de Late Nieuwe tijd. Vanwege de ligging van de grondsporen sporen beneden de onderste laag veen, is het mogelijk dat de grondsporen dateren uit de IJzertijd, de Bronstijd, of zelfs daarvoor. Er zijn echter geen vondsten aangetroffen in deze sporen om dit te kunnen bevestigen.

Het gebrek aan sporen tijdens dit proefsleuvenonderzoek is opvallend, aangezien er een groot aantal proefsleuven is gegraven op een terrein dat tijdens het booronderzoek veelbelovende archeologische indicatoren vertoonde. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van archeologische grondsporen kan worden gevonden in de landschapsgenese van het plangebied en verstoringen ten gevolge van ontginningen. Het niveau uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd (overstuiving op veen) is ontgonnen en grotendeels verdwenen door toedoen van de aanleg van moesbedden. De moesbedden reiken plaatselijk (in werkputten 33 en 35) tot in het strandwalzand. Dit zou kunnen verklaren waarom er vuursteen in de karterende boringen is aangetroffen, terwijl er geen prehistorische nederzettingssporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het handgevormde aardewerk kan door de grondroerende werkzaamheden zowel uit de strandafzettingen zijn gekomen als uit het Late IJzertijd – Romeinse niveau.

Het is daarom mogelijk dat een eventuele vindplaats zich verder naar het noordoosten bevindt. In werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied, zijn twee paalsporen en een kuil aangetroffen die uit de Bronstijd of zelfs daarvoor kunnen dateren. Het is daarom waarschijnlijk dat de vindplaats hier (in werkput 20) begint en verder naar het oosten toe loopt, buiten de grenzen van onderhavig plangebied. Hier begint namelijk ook een duinkop. De hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen kan op basis van dit proefsleuvenonderzoek worden bijgesteld naar laag. Wel moet rekening worden gehouden met het feit dat ten noorden/noordoosten van het plangebied nog wel een hoge verwachting blijft gelden op de hierboven beschreven resten.

Advies

Aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden gesteld dat de vindplaats op basis van de fysieke en inhoudelijke kwaliteit niet behoudenswaardig is. De vindplaats omvat een klein aantal sporen en vondsten met een beperkte (ruimtelijke) gaafheid. Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit aardewerk, dat overigens niet van uitzonderlijke kwaliteit is. De vindplaats scoort laag qua zeldzaamheid en informatiewaarde, en kan bovendien niet als representatief gelden voor het genoemde complextype in de archeoregio (Hollands duingebied). Daarom adviseren wij het plangebied vrij te geven voor de toekomstige ontwikkelingen.

Op basis van dit advies neemt de gemeente Hillegom een selectiebesluit.

9. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015.
- www.pdok.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl

Literatuur

- SIKB, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1)*. (www.sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000).
- Alterra, 2015. *De bodemkaart voor Nederland. 1: 50 000*. Wageningen: Universiteit Wageningen.
- Bakker, H., de/J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). Derde, geheel herziene druk.
- Borsboom, A.J./J.W.H.P., Verhagen 2009: *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P), versie 1.02*, Gouda (CCvD).
- Broeke, Ten, E.M., 2017. *Bureauonderzoek Masterplan Hillegom-Noord. Concept. Econsultancy-rapport*. Doetinchem.
- Carmiggelt, A./P.J.W.M. Schulten, 2002: *Veldhandleiding Archeologie, Archeologie Leidraad 1*, Zoetermeer (College voor de Archeologische Kwaliteit).
- Geerts, R., en T.J. Obdam, 2014. *Enkele scherven in de slootkant Een archeologische begeleiding (conform protocol Opgraven) in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom*. Amersfoort.
- Heeringen, R., en H. van der Velde, 2017. *Struinen door de duinen Synthetiserend onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van het Hollands duingebied op basis van gegevens verzameld in het Malta-tijdperk*. NAR 052.
- Hurst, J., D. Neal en H. van Beuningen, 1986: *Pottery produced and traded in north-west Europe 1350-1650*, Rotterdam (Rotterdam Papers VI).
- Jordanov, M., 2020. *Plangebied aanleg waterpartijen Burgemeester Van Nispenpark te Hillegom. Een archeologisch proefsleuvenonderzoek met een doorstart naar een opgraving*. RAAP-rapport 4333.
- Kerkhoven, A., 2019. *Haagwijk – Het Grote Huis. Voorschoten, gemeente Voorschoten. Een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven*. Transect-rapport 1930, Nieuwegein,
- Klijn, E., 1995: *Loodglazuuraardewerk in Nederland. De collectie van het Nederlands Openluchtmuseum*, Arnhem.
- Maas, G.J., W.M. van der Meij, S.P.J. van Delft en A.H. Heidema, 2019. *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland 1: 50 000 (2019)*. Wageningen: Wageningen Environmental Research.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.
- Scheeringa, D. en T. Nales, 2021. *Hillegom, Weeresteinstraat Locatie SIZO-terrein, gemeente Hillegom (ZH). Een Inventariserend Veldonderzoek (karterende fase)*. Transect-rapport 3374.
- Stouthamer, E., K.M. Cohen en W.Z. Hoek, 2015. *De vorming van het Land*. Utrecht.
- Verhoeven, A., 1998: *Middeleeuws gebruiks aardewerk in Nederland (8^e – 13^e eeuw)*, Amsterdam University Press.

- Vos, P.C., R.A. van Eerden en J. de Koning. 2010. *Paleolandschap en archeologie van het PWN duingebied bij Castricum. Rapportage van een multidisciplinair onderzoeksprogramma uitgevoerd naar aanleiding van geologische en archeologische veldopnamen in acht bouwputten gelegen binnen het duinwaterwingebied van PWN bij Castricum. Deltares-rapport*. Utrecht.
- Vos, P.C., 2015. *Origin of the Dutch coastal landscape. Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*. Barkhuis (Groningen)
- Wullink, A., 2020. *Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. Hillegom, Sizo-terrein. Econsultancy-rapport*. Rotterdam.

Illustratieverantwoording

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart. Bron: pdok.nl	8
Figuur 2. Begin van de aanleg van het vlak. Zie ook de bronbemaling rondom de werkput.	14
Figuur 3. Profiel 2.1 in werkput 2. Hier ligt het veen bovenop de oude duinafzettingen.	16
Figuur 4. Profiel 14.1 in werkput 14. Vergelijk veenlaag S.2900 met het minder zandige bosveen (S.2000) in fig. 3.	17
Figuur 5. Profiel 35.1 in werkput 35. Het moesbed is hier vermengd met opgestoven zand.	18
Figuur 6. Profiel 34.2 in werkput 34.	18
Figuur 7. Ronde paalkuil S.3 in werkput 20.	19
Figuur 8. Vierkante paalkuil S.4 in werkput 20.	19
Figuur 9. Paalsporen S.3 en S.4 in het vlak.	20
Figuur 10. Kuil S.2 in werkput 20.	20
Figuur 11. Kuil S.6 in werkput 38, in het zuiden van het plangebied.	21
Figuur 12. Greppel S.1 (met drie vullingen) in profiel 18.1-2.	22
Figuur 13. Grondverbeteringsspoor S.5 in werkput 25. Gezien richting het westen.	23
Figuur 14. Handgevormd aardewerk uit S.1200, daterend uit de IJzertijd tot Vroege Middeleeuwen (VNR7).	25
Figuur 15. Twee scherven uit S.1300. Rechts een steengoedfragment met opschrift (VNR16).	26
Figuur 16. Passende Pingsdorfscherven met bovenin nog een klein stukje decoratie (VNR5).	26

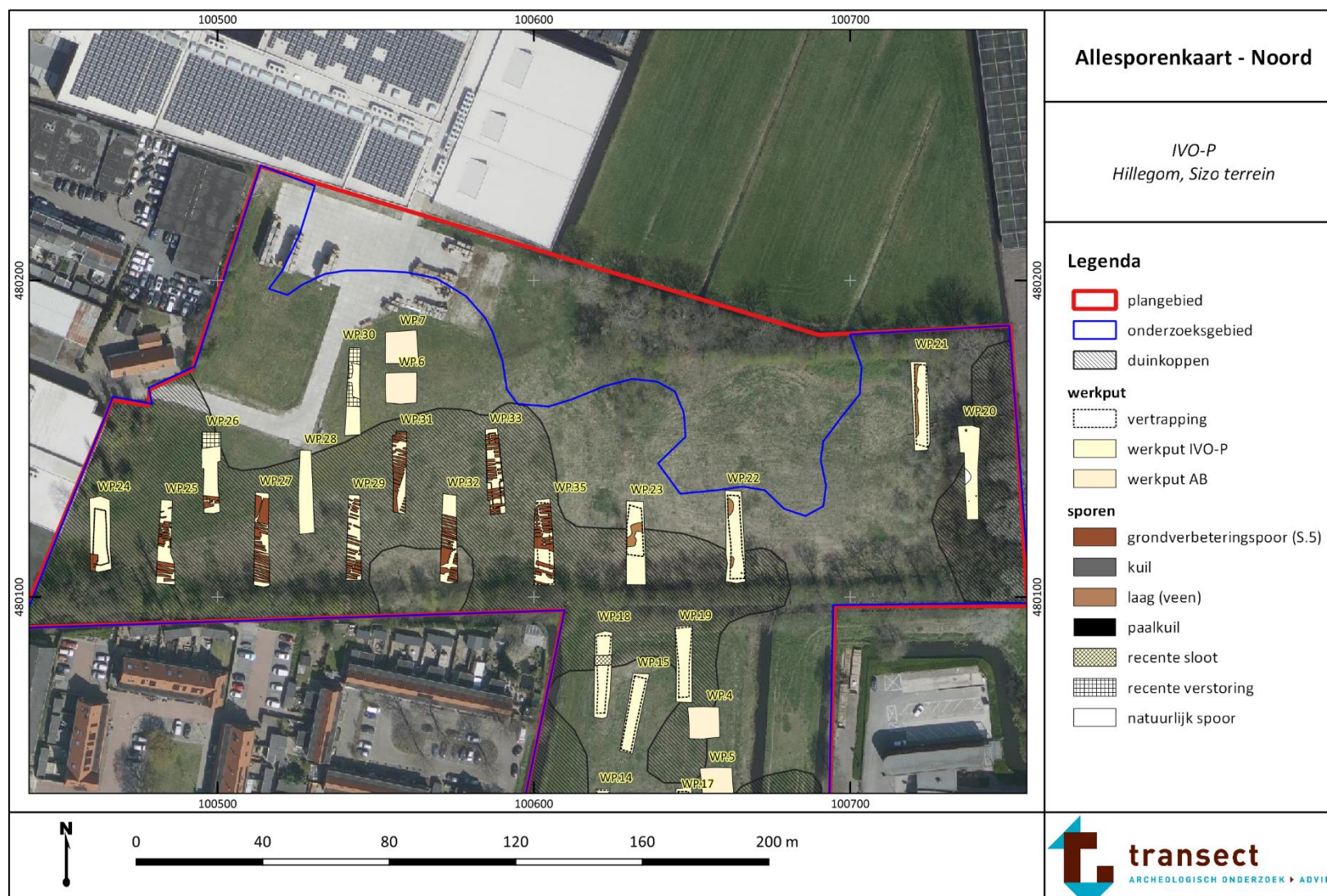
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

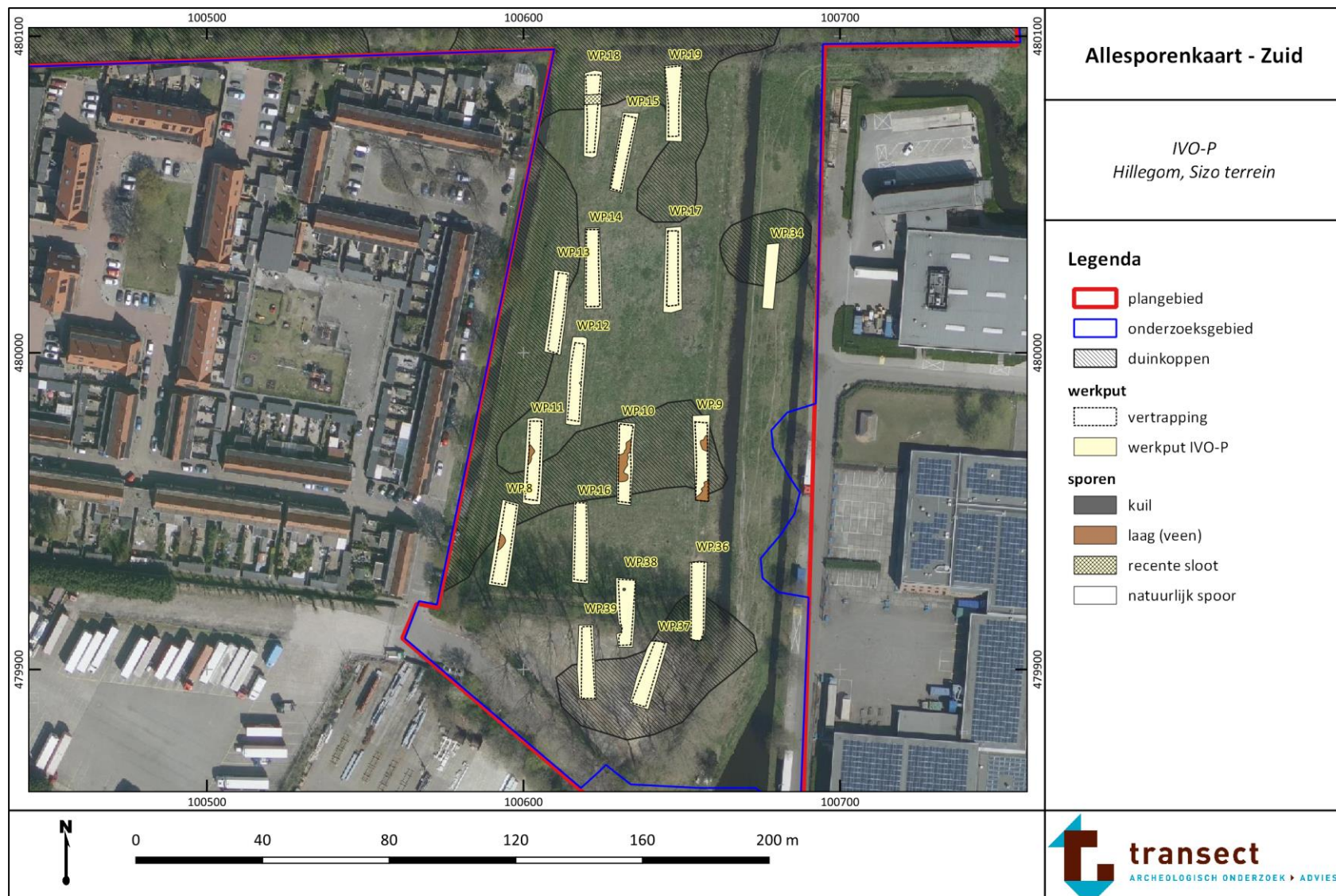
Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

Bijlage 2. Verwachtingskaart (Scheeringa en Nales, 2021)

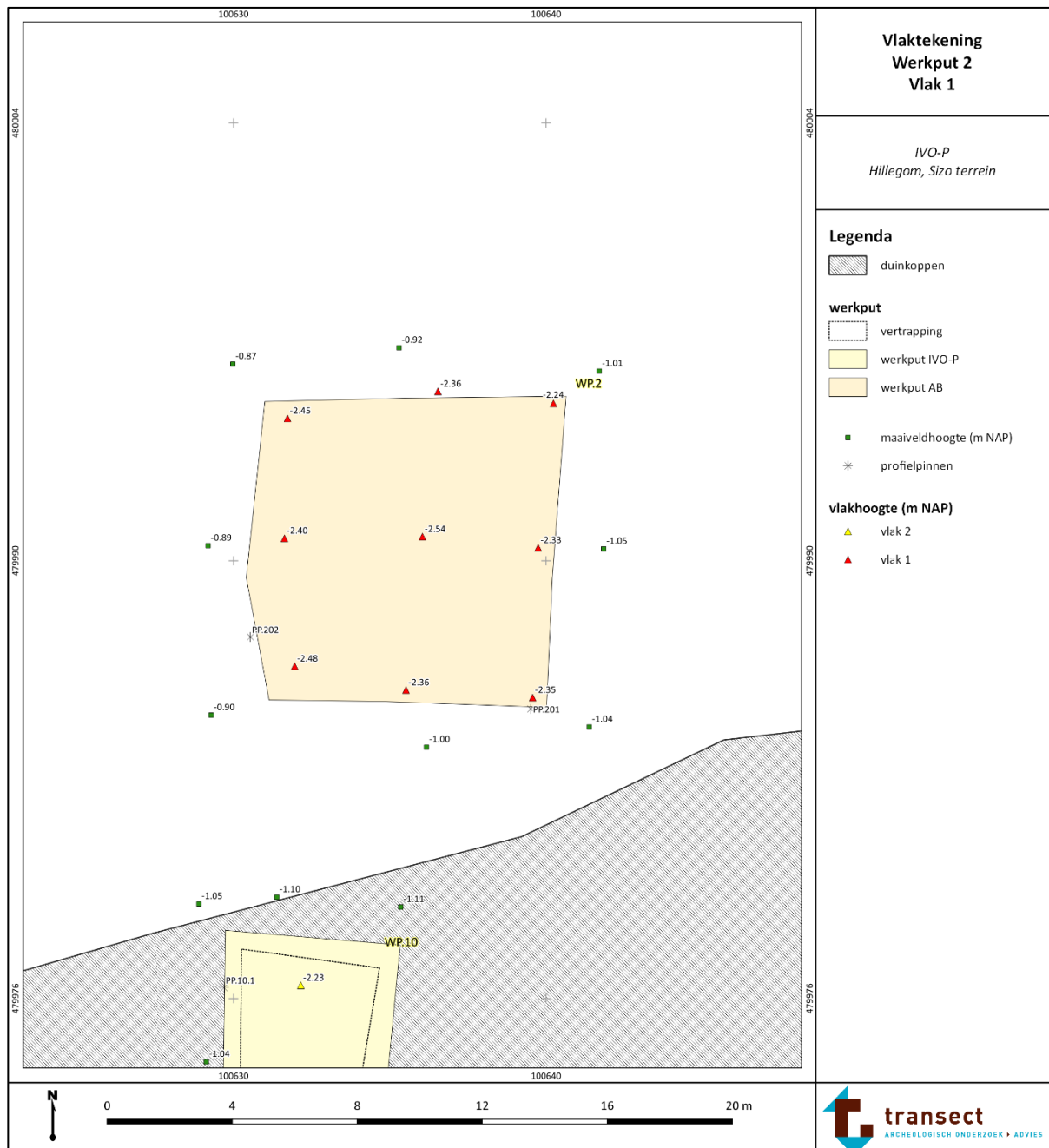

Bijlage 3. Allesporenkaart

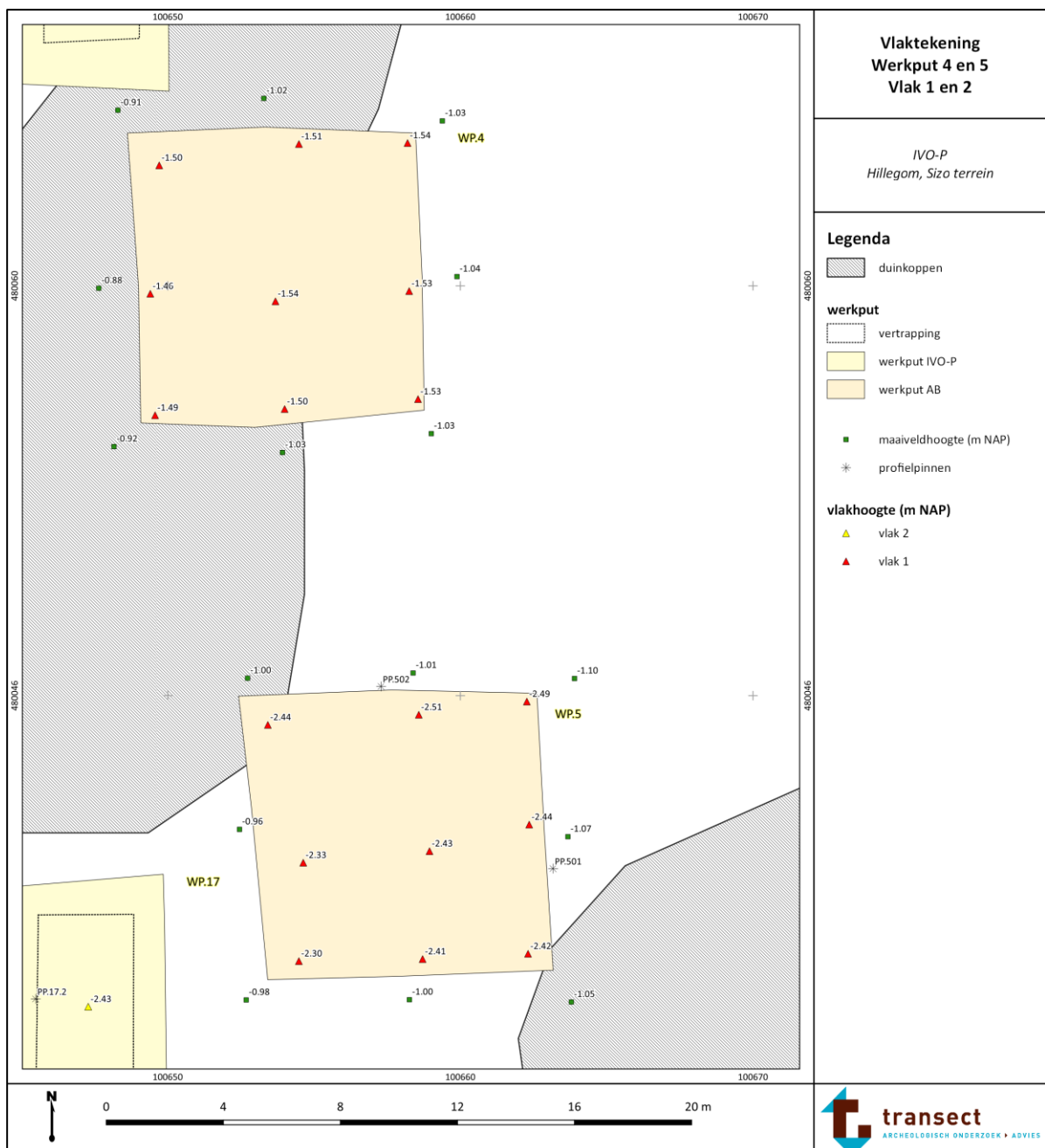

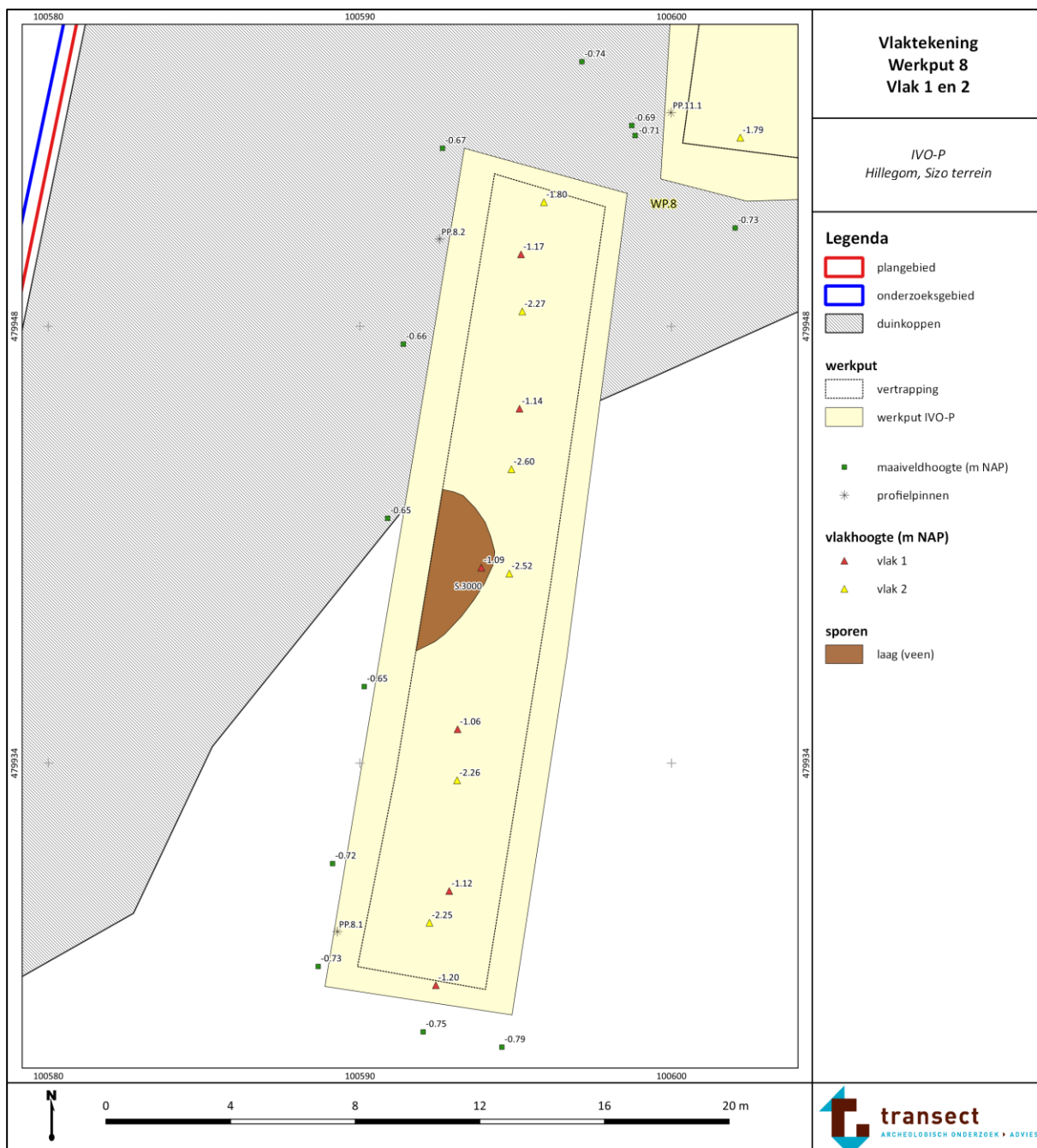
Bijlage 4. Vlaktekeningen

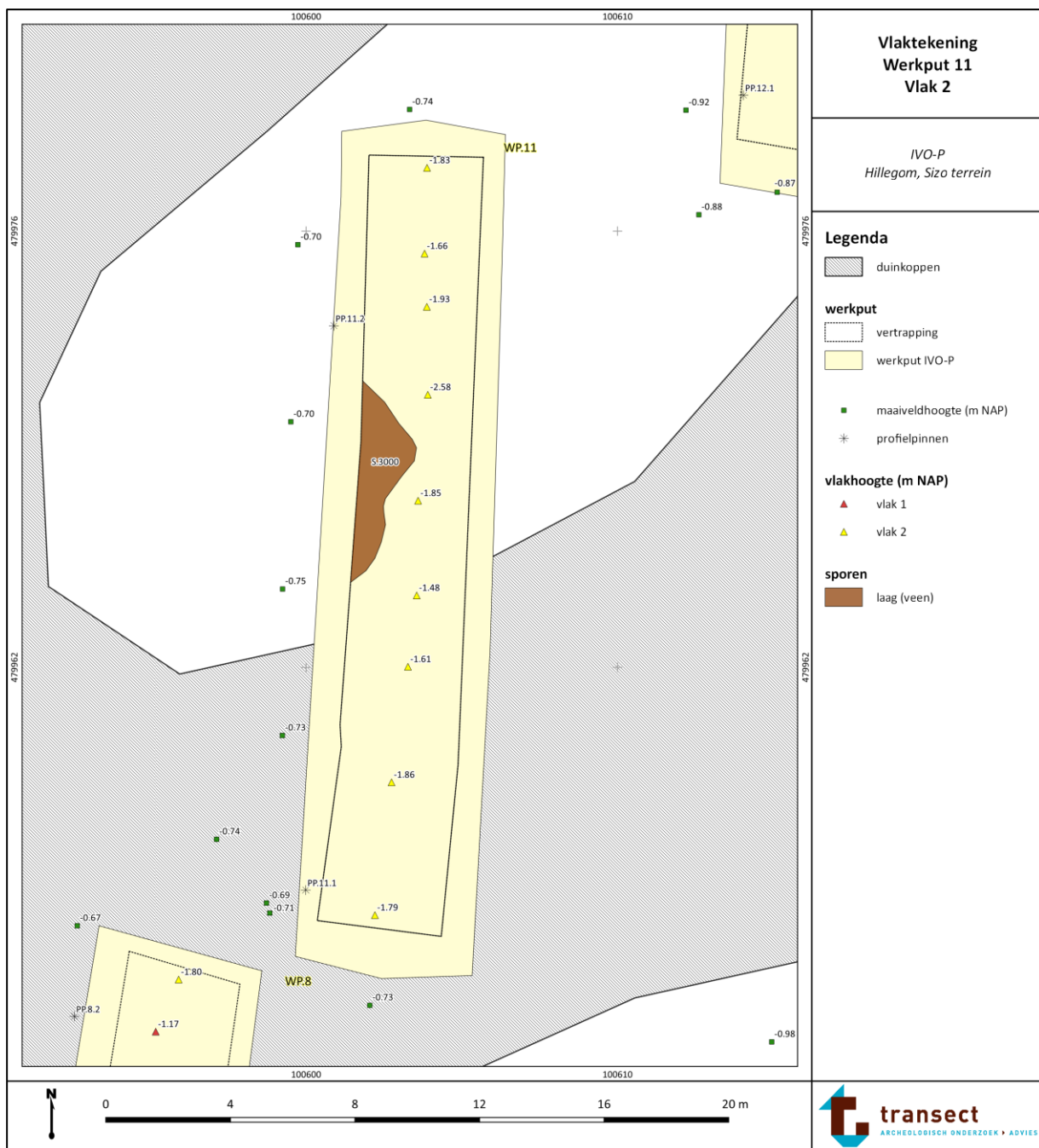

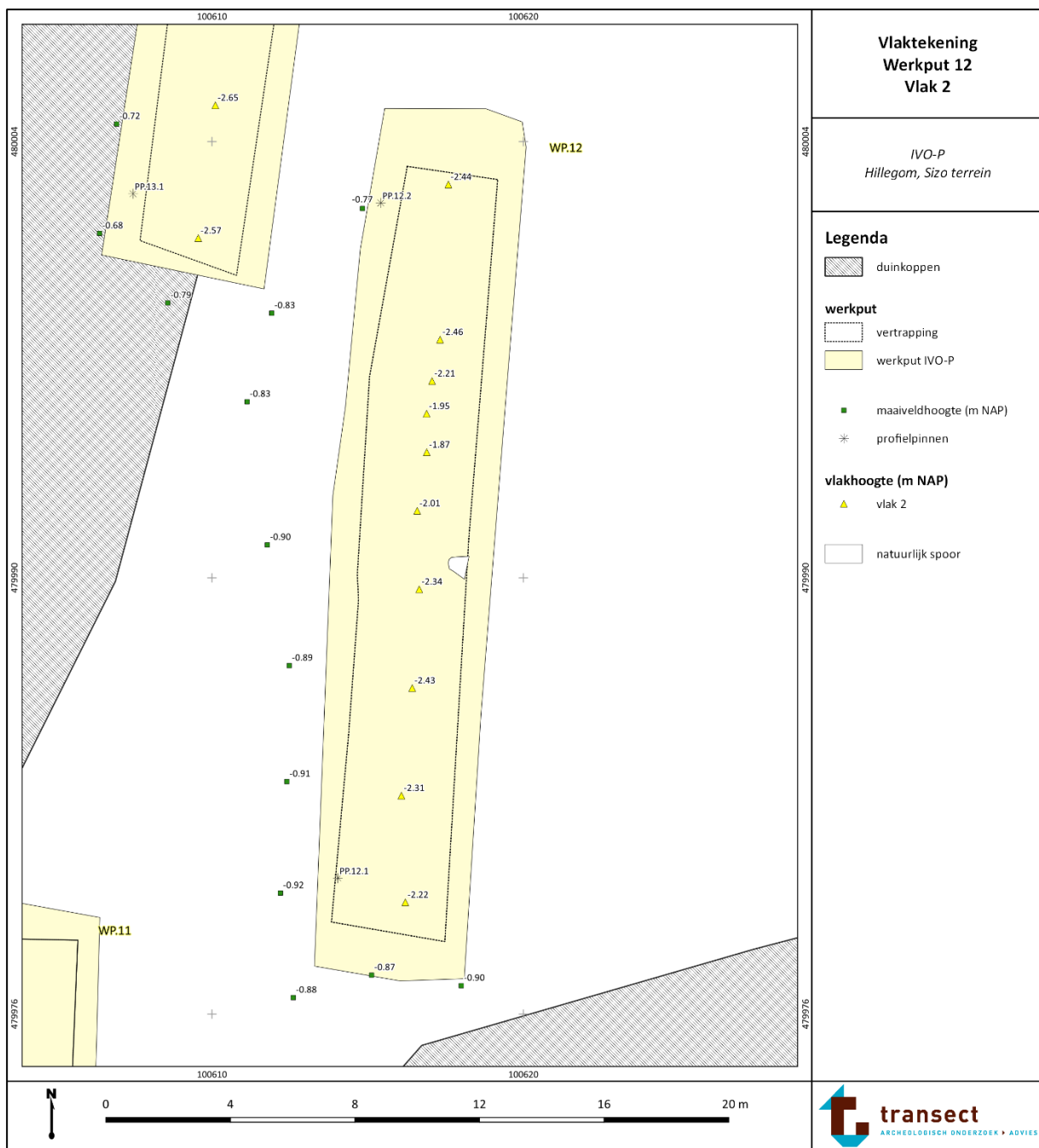

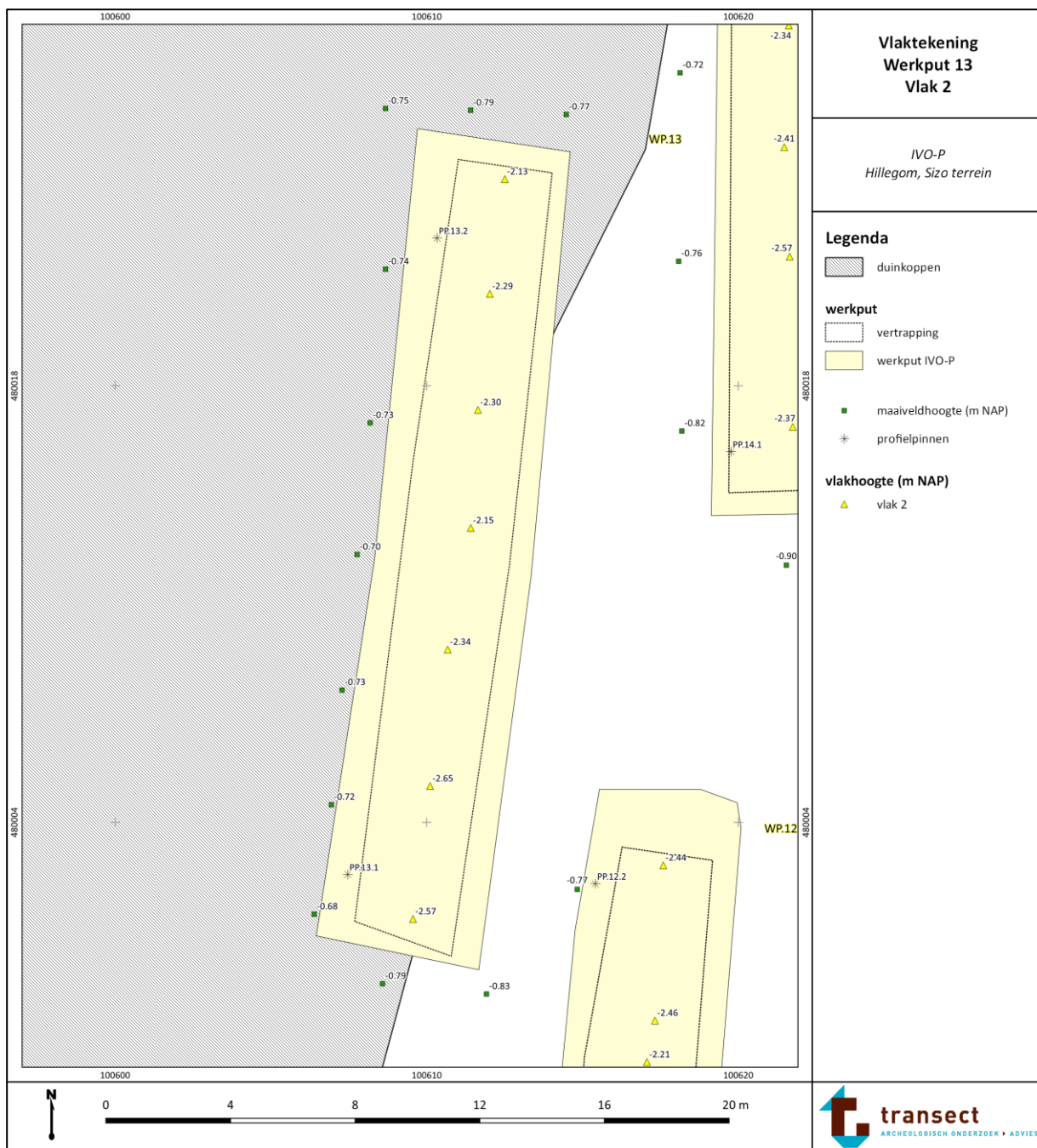

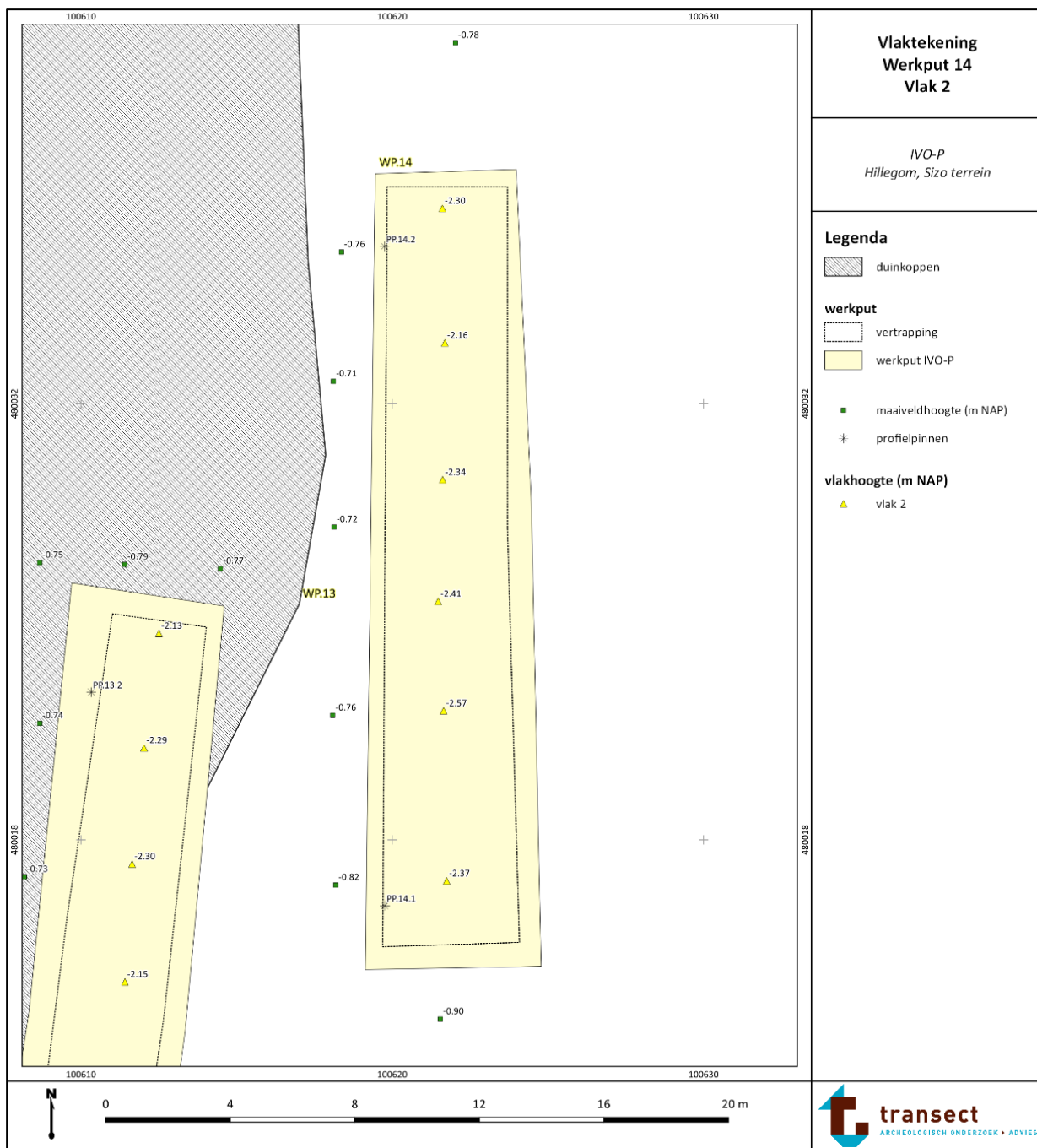

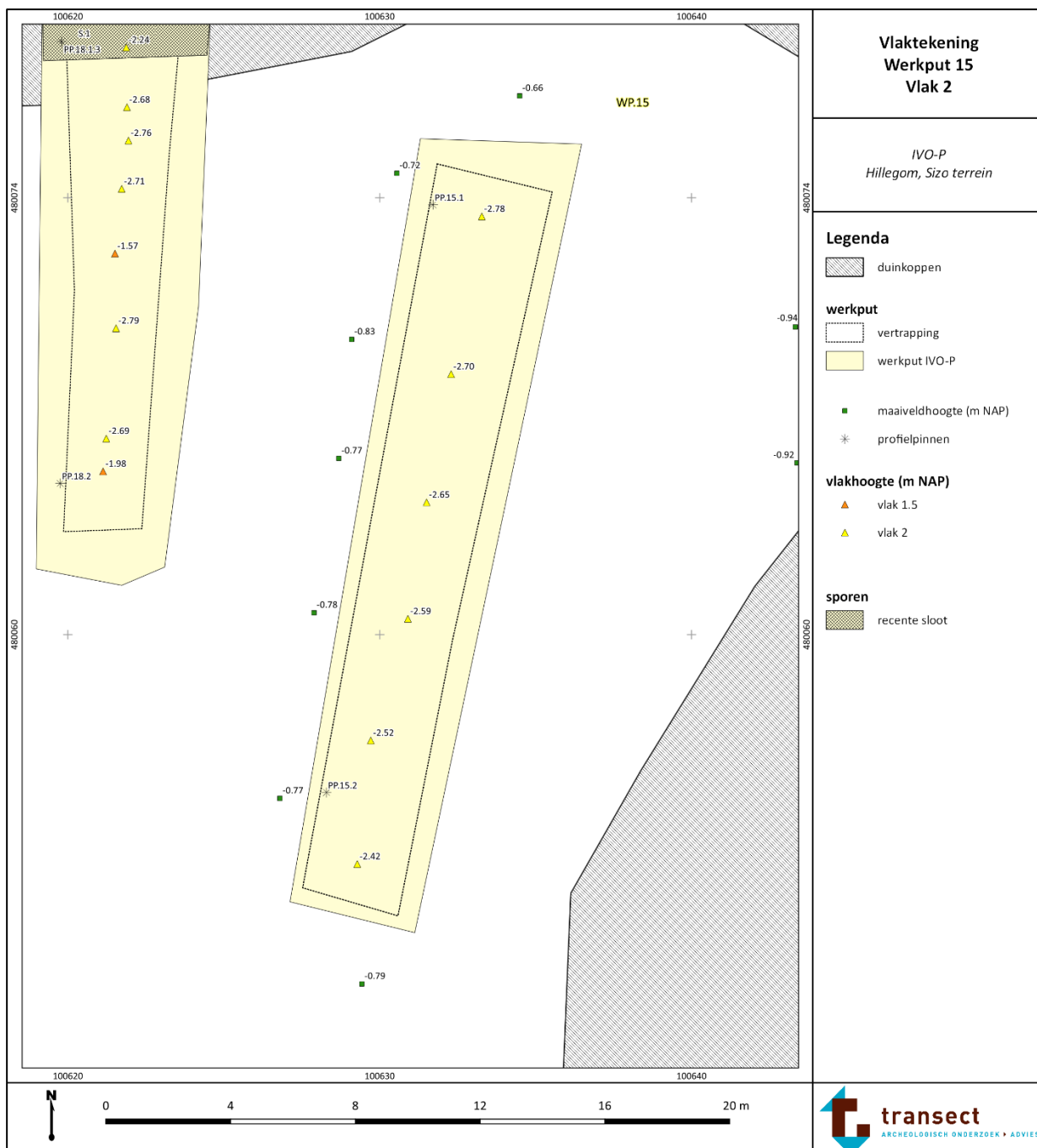

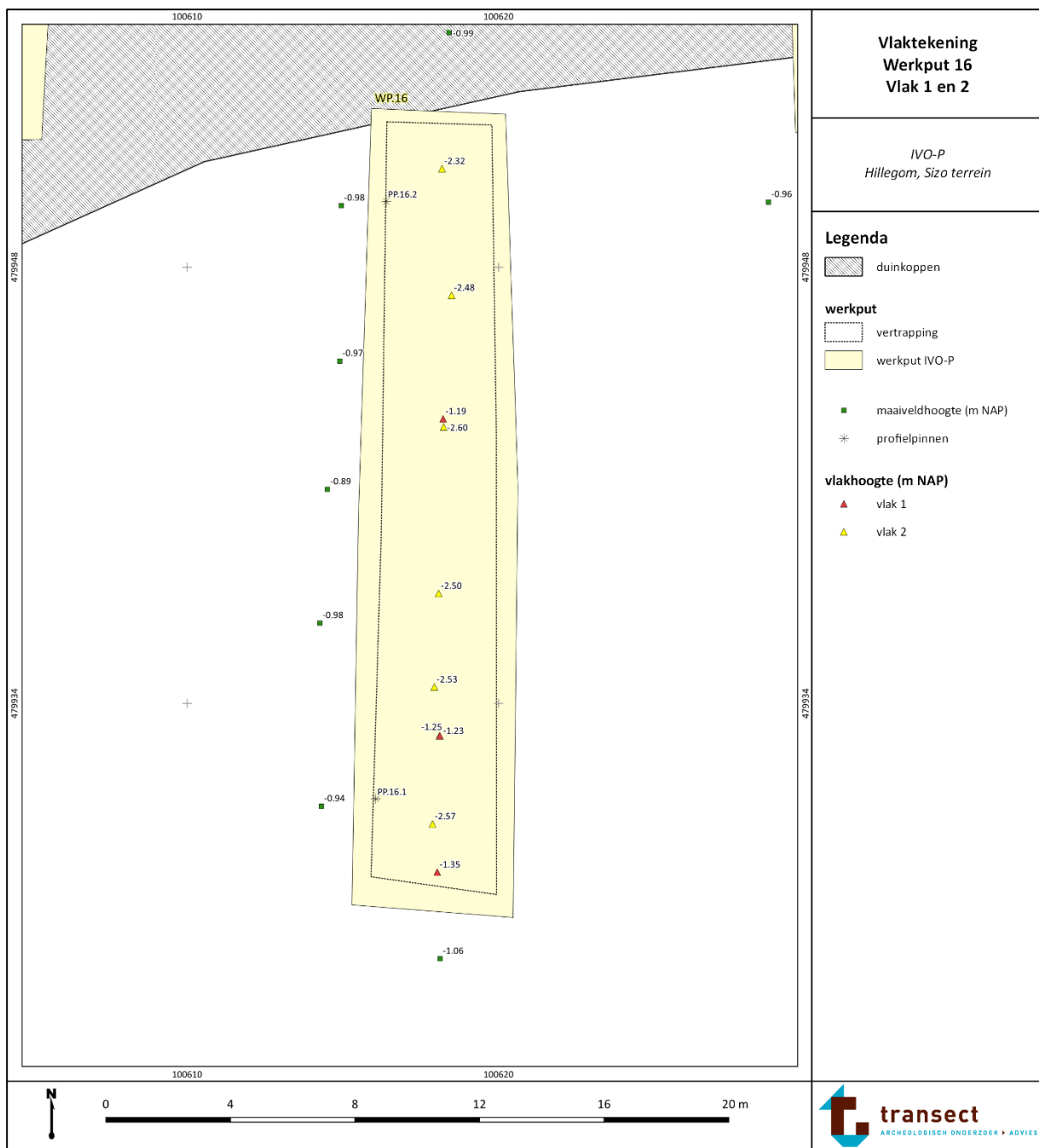

Vlaktekening Werkput 16 Vlak 1 en 2

IVO-P
Hillegom, Sizo terrein

Legenda

duinkoppen

werkput

vertrapping

werkput IVO-P

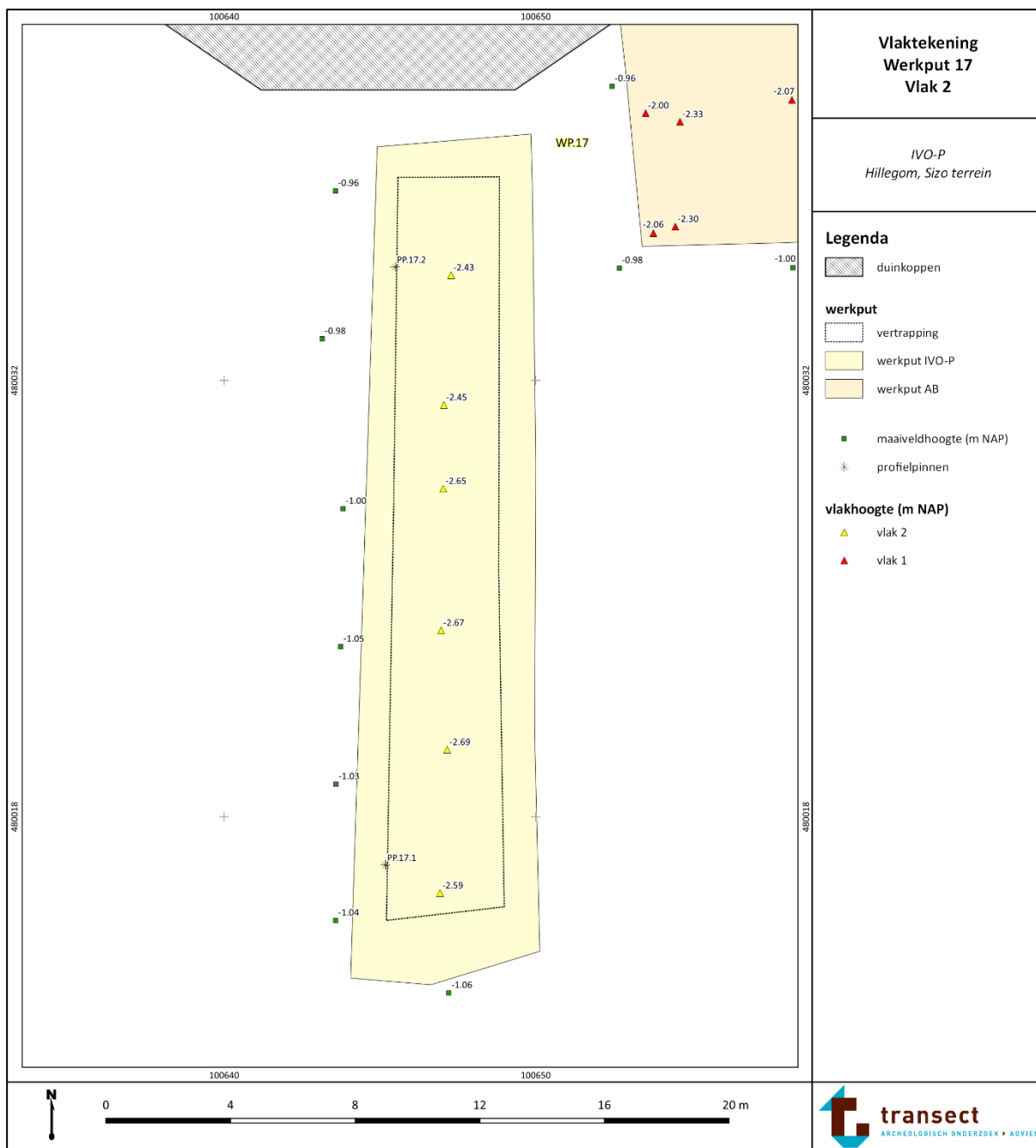
maaiveldhoogte (m NAP)

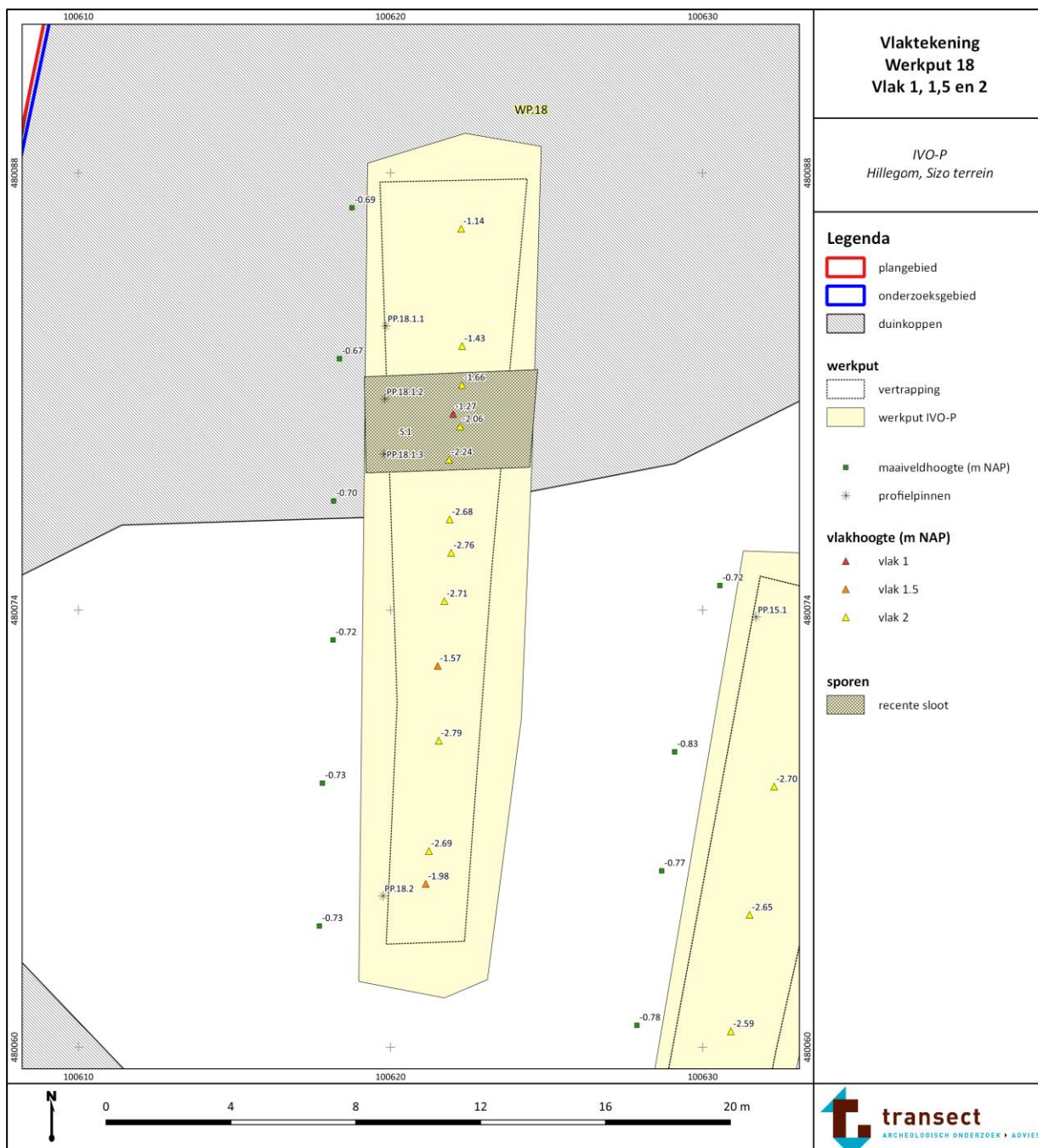
profielpinnen

vlakhoogte (m NAP)

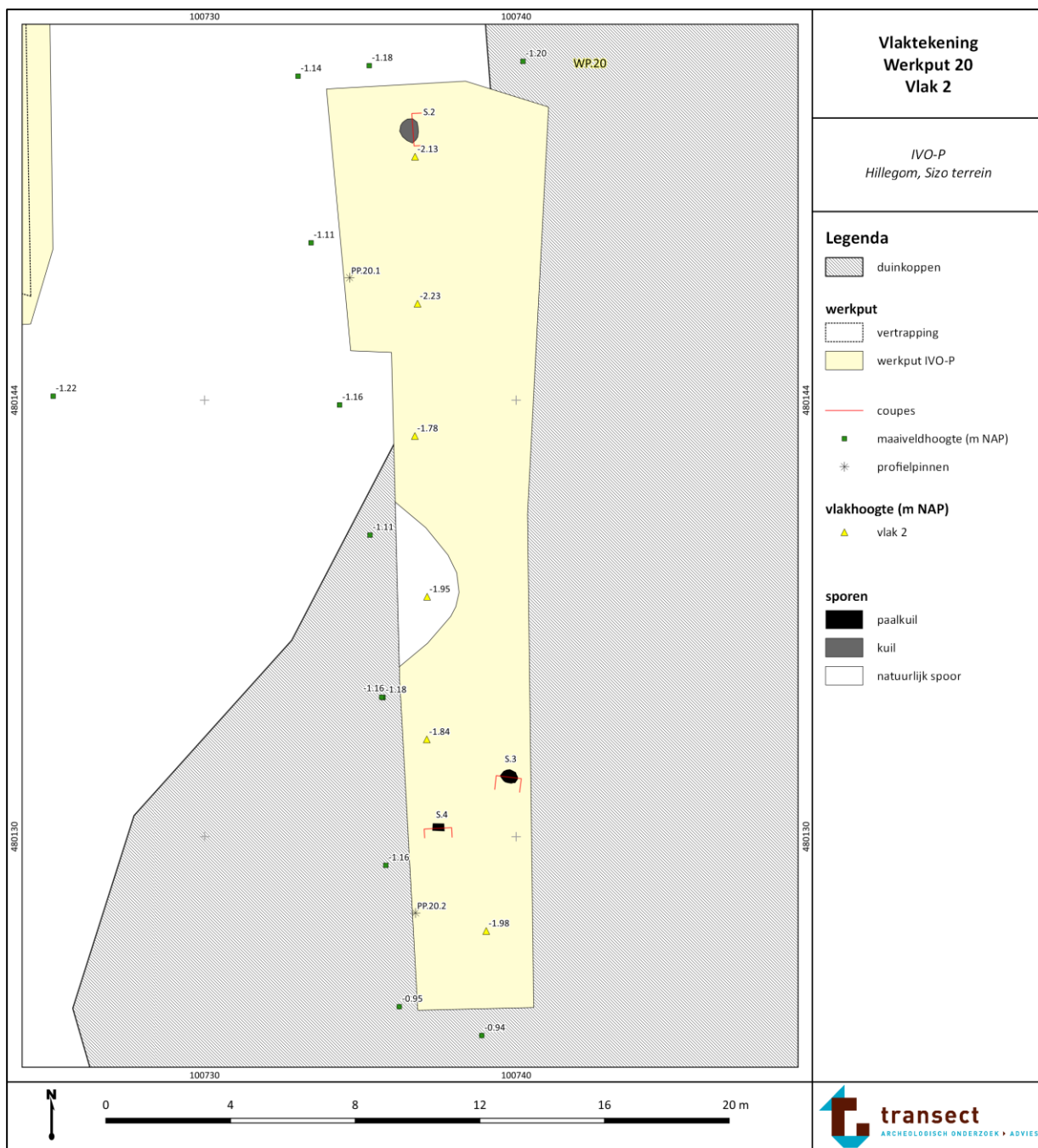
vlak 1

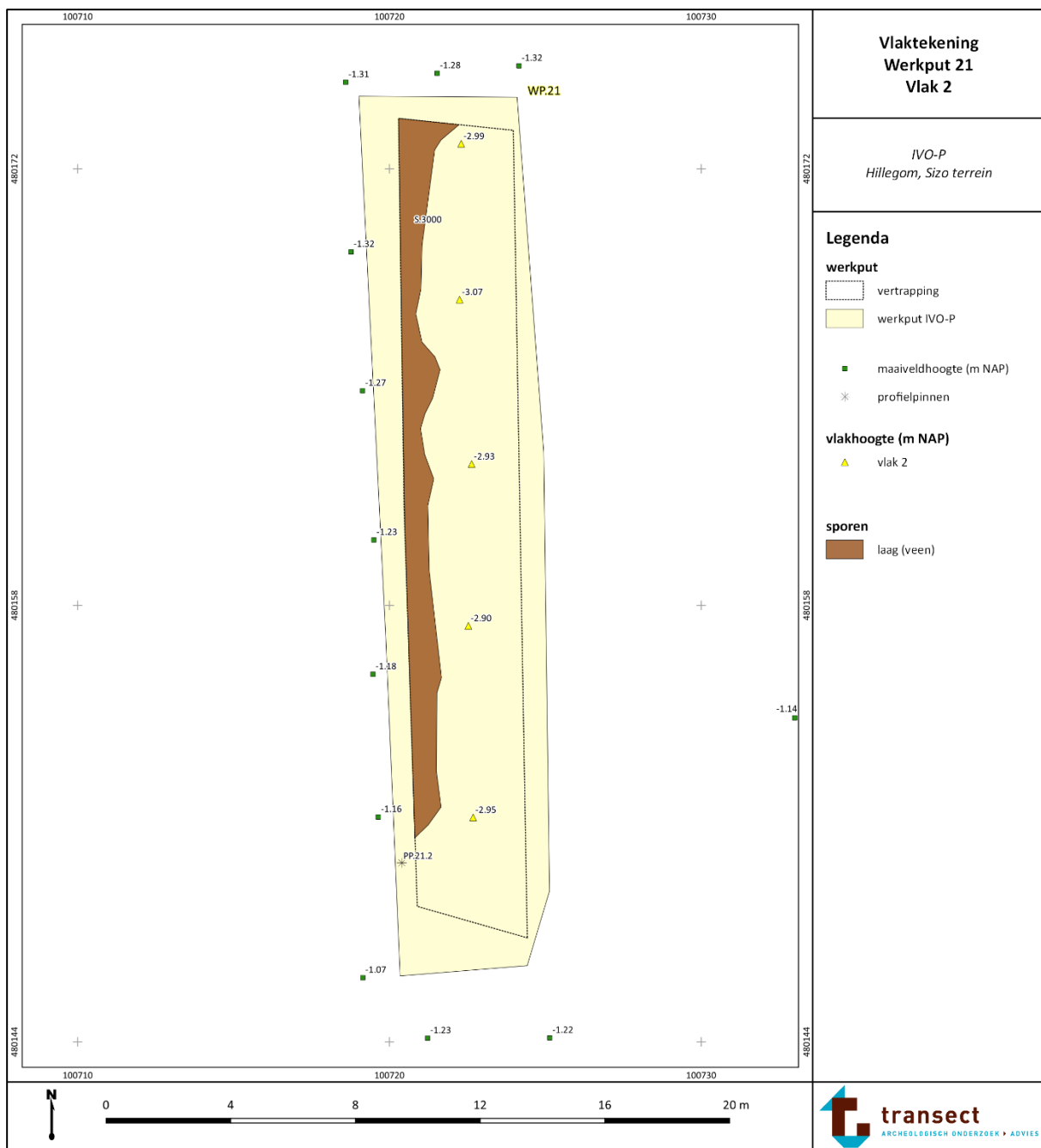
vlak 2

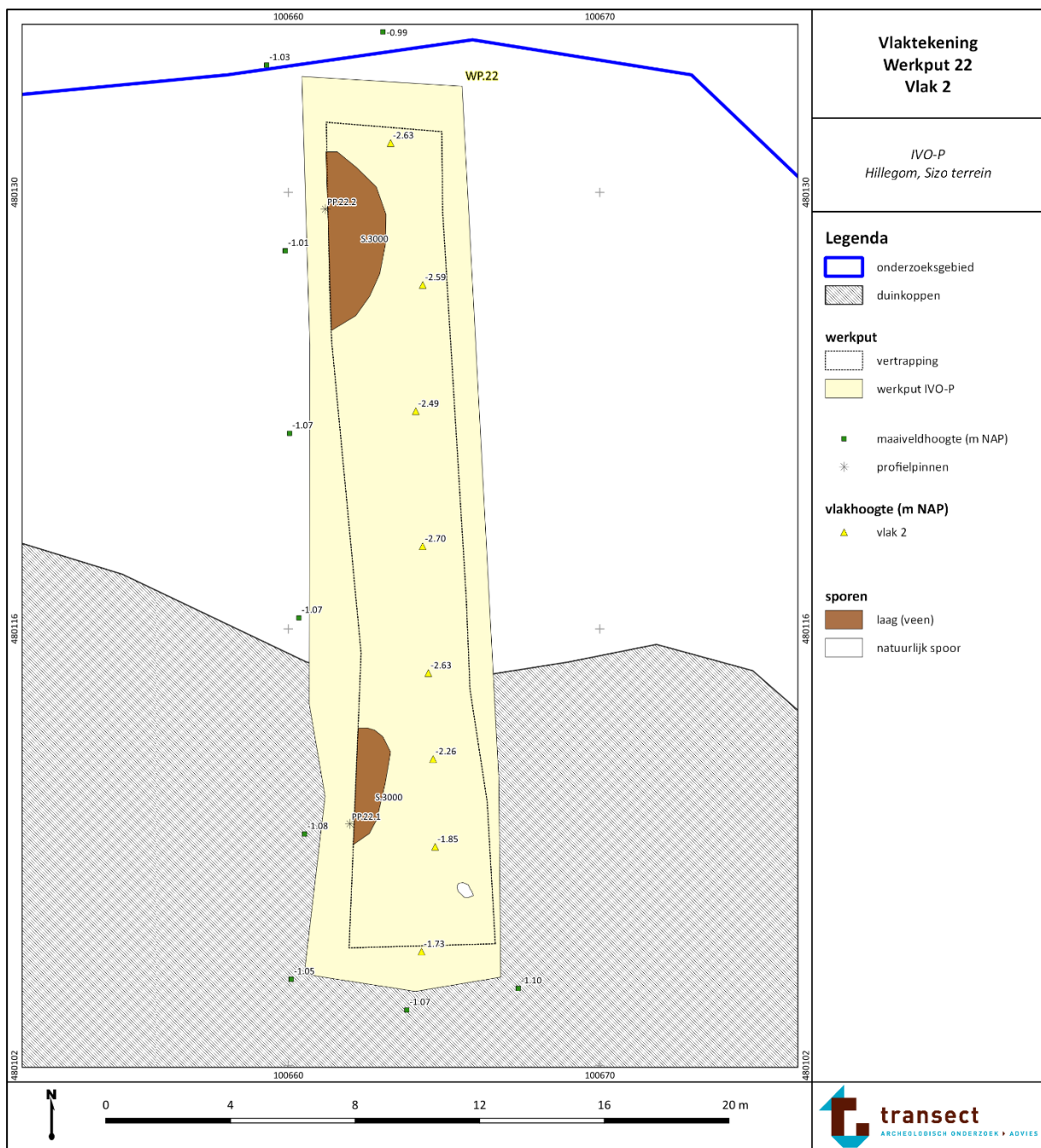

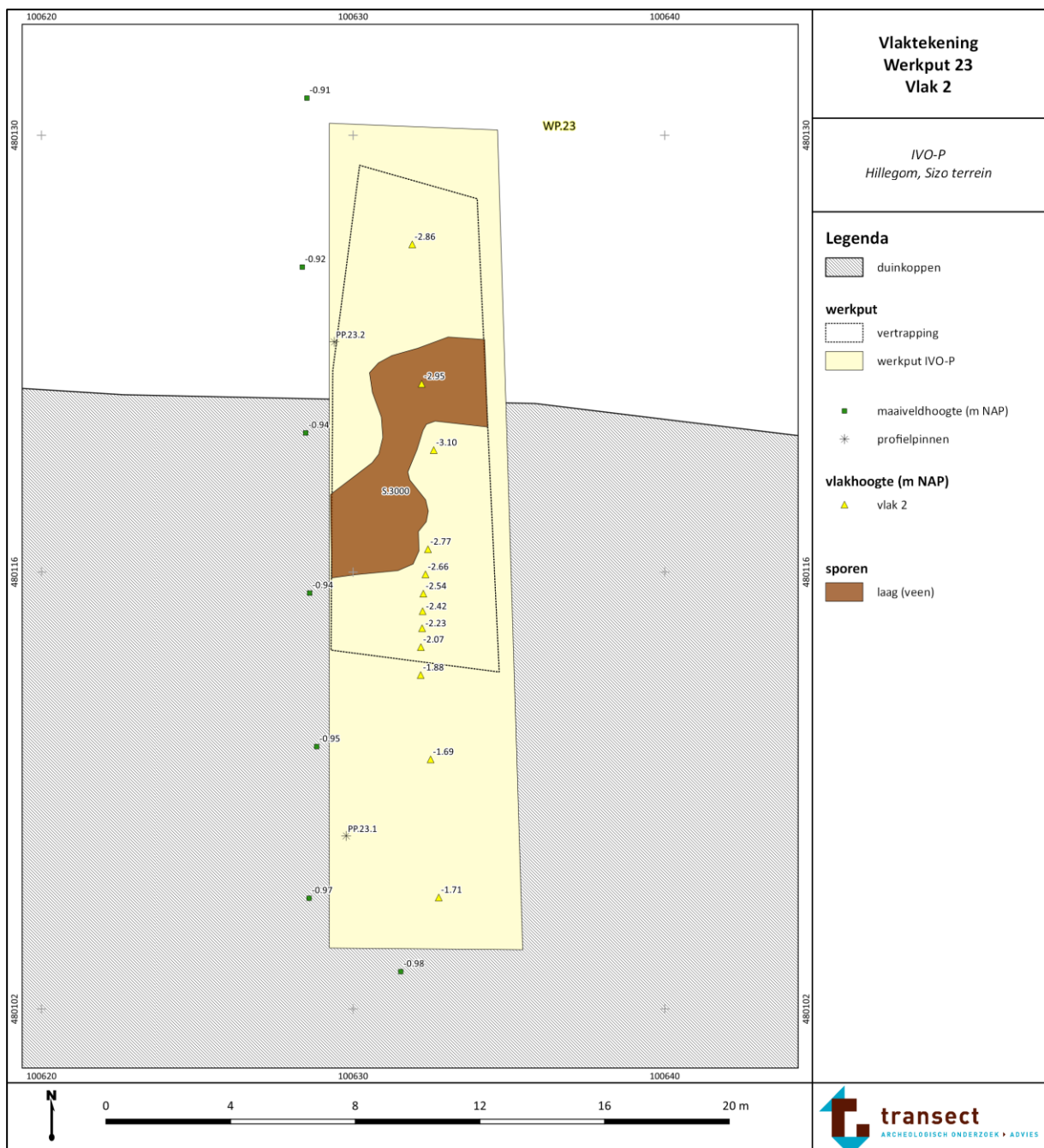

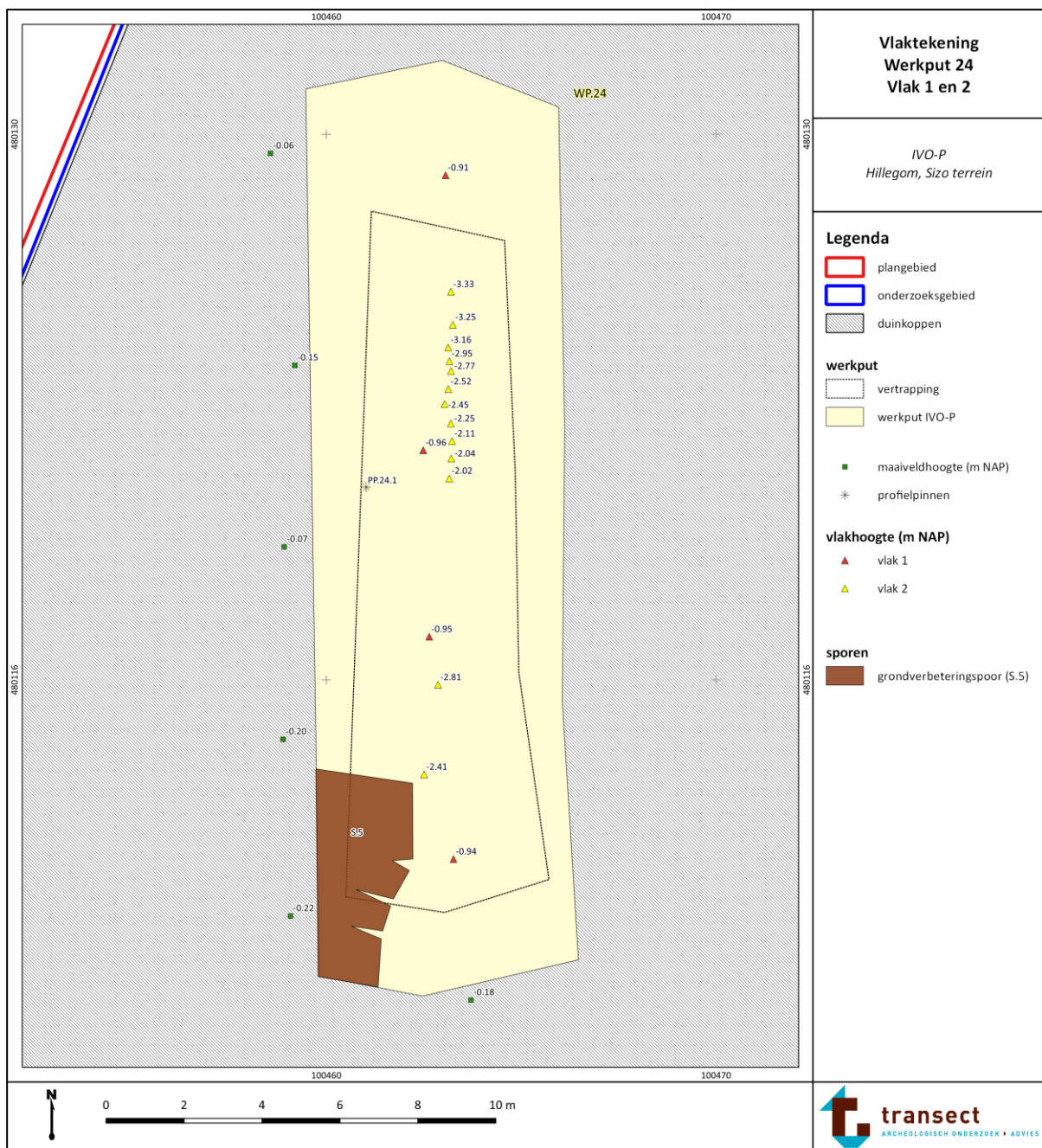

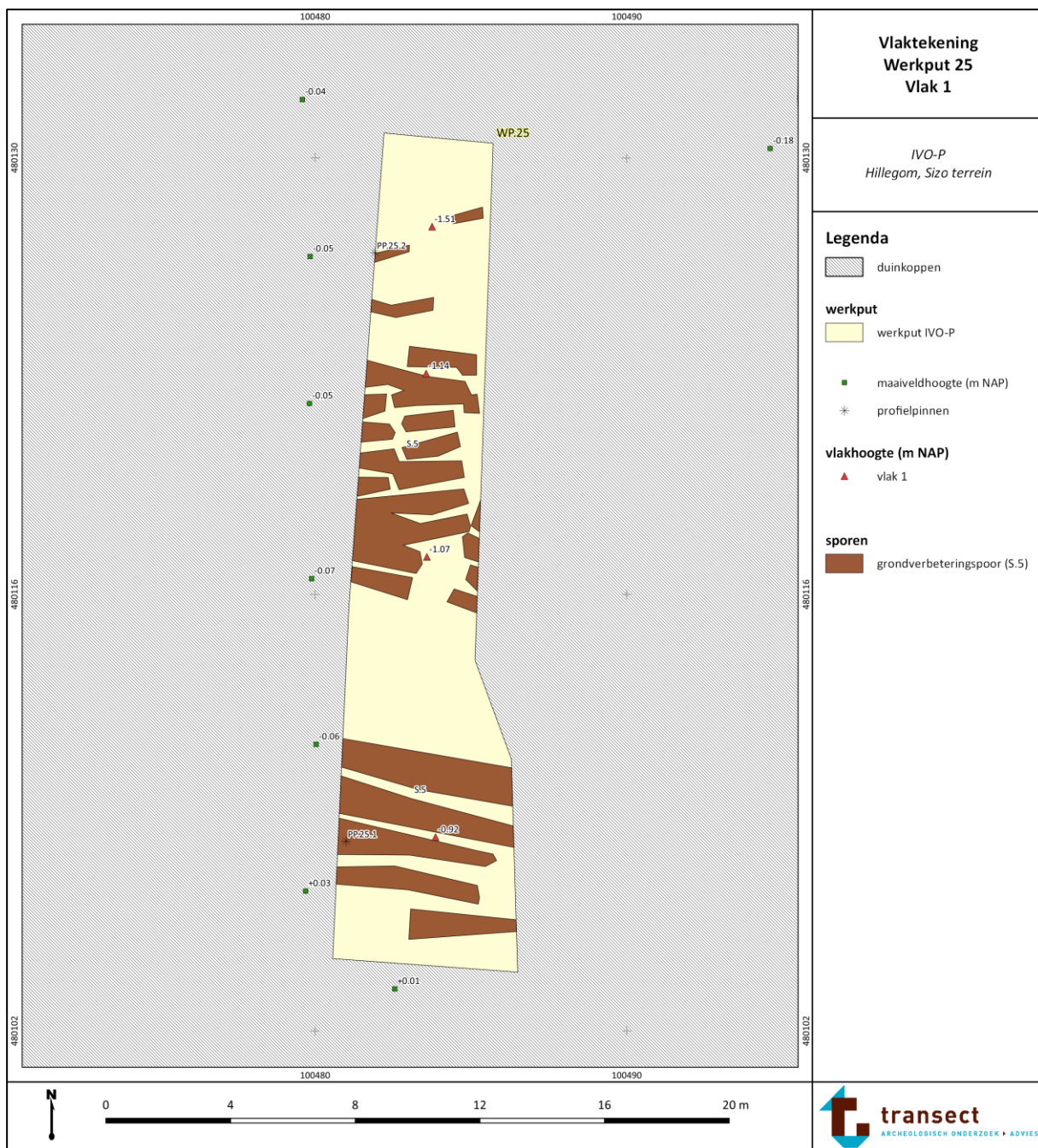

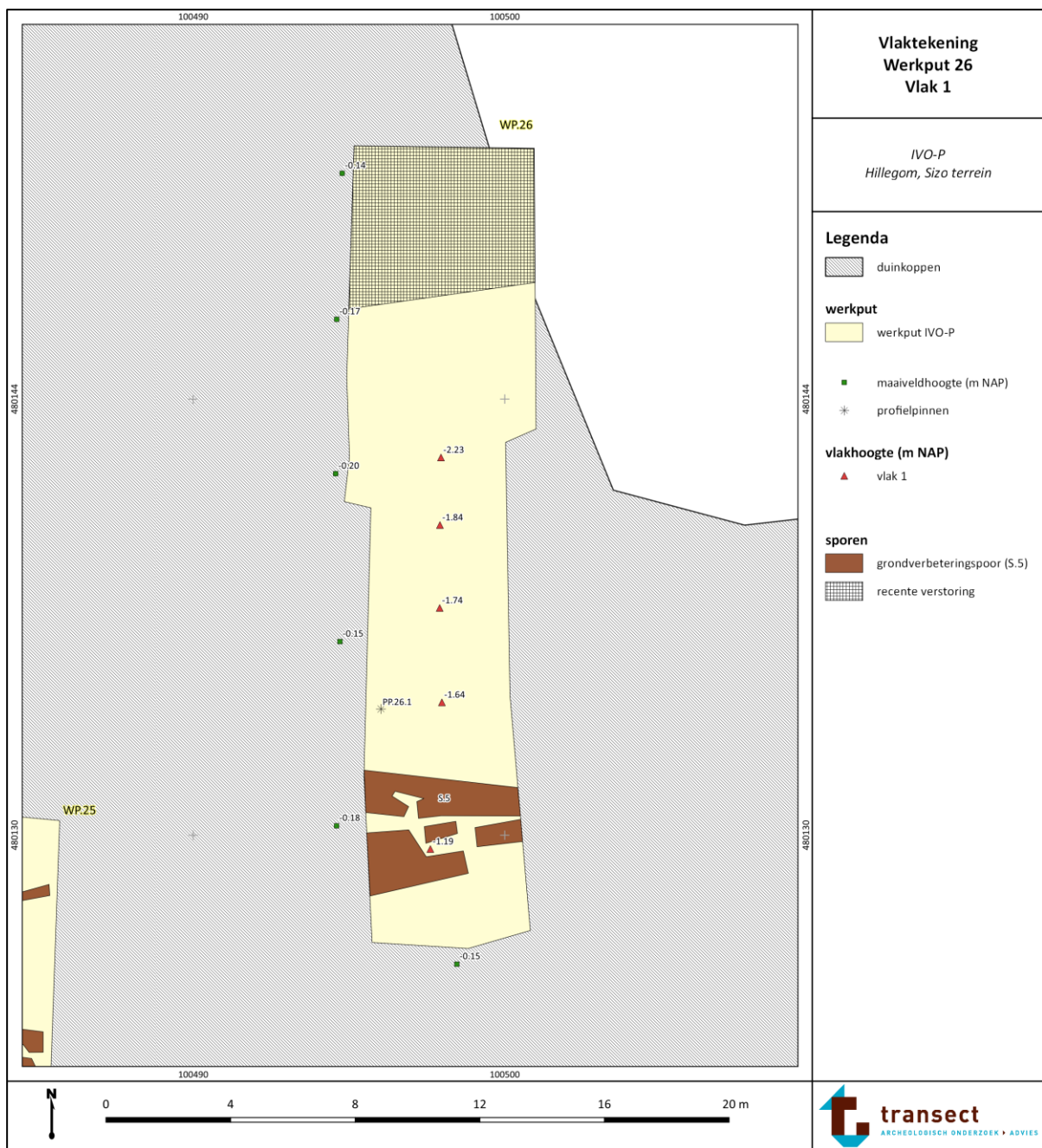

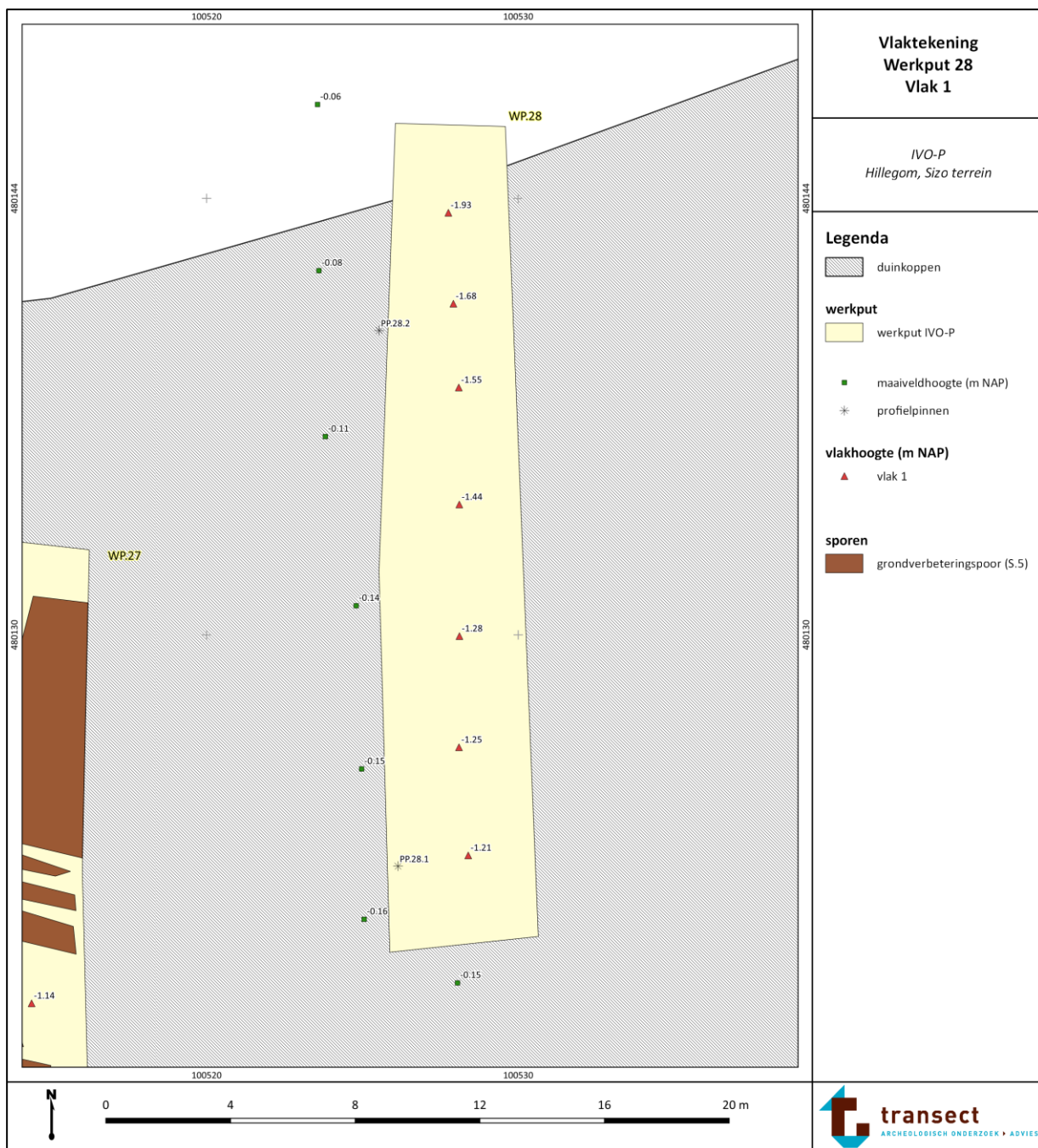

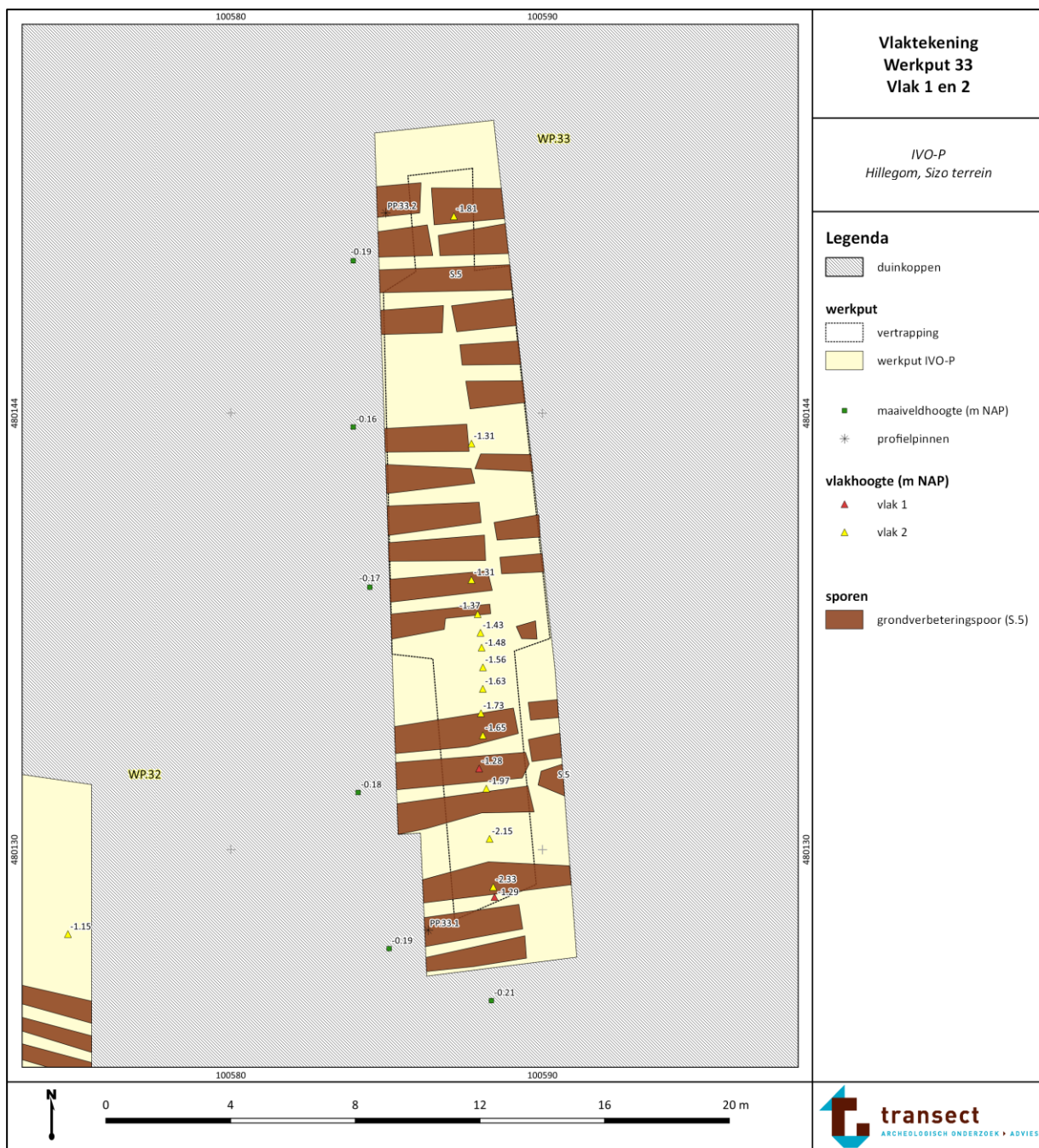

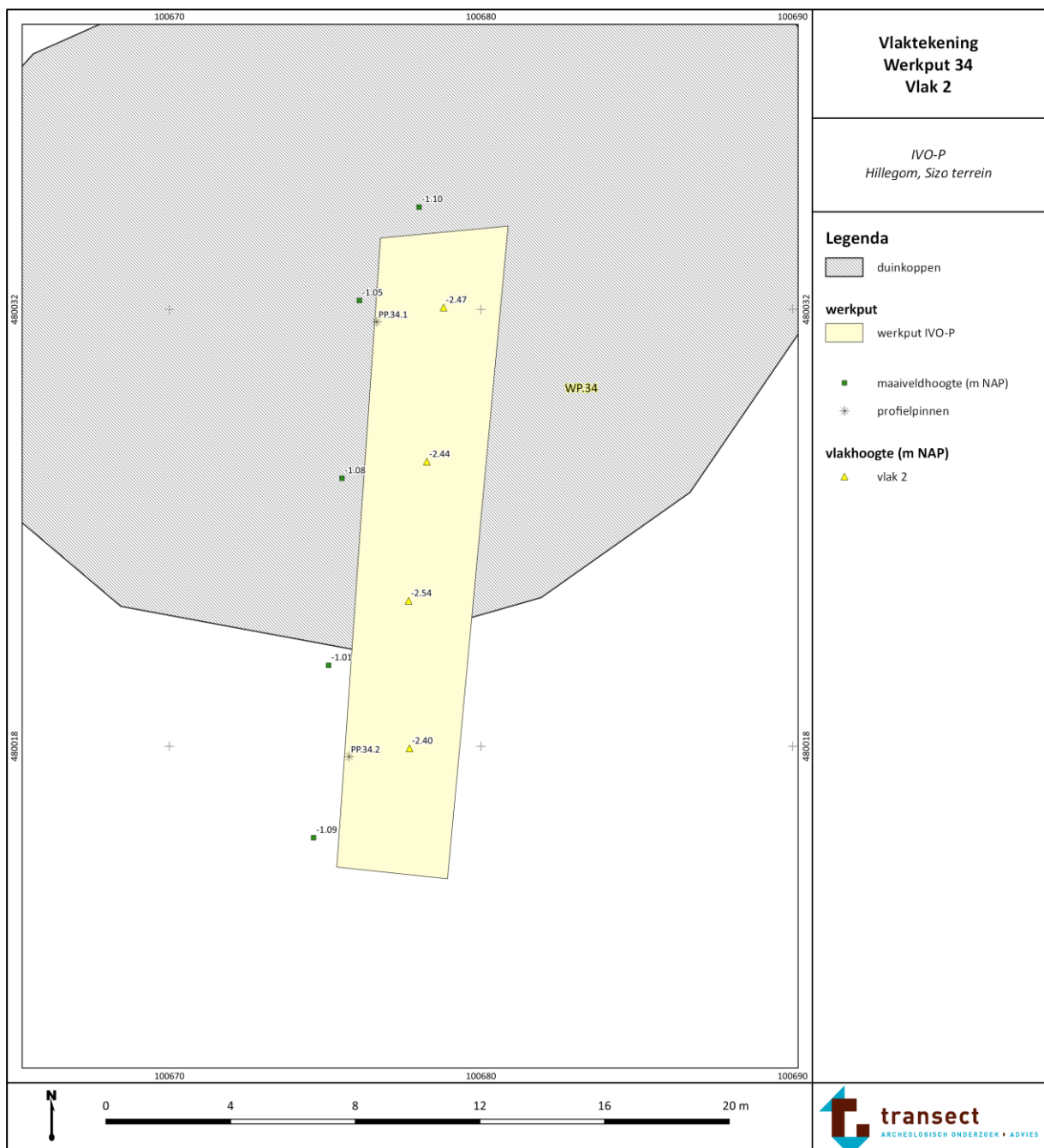

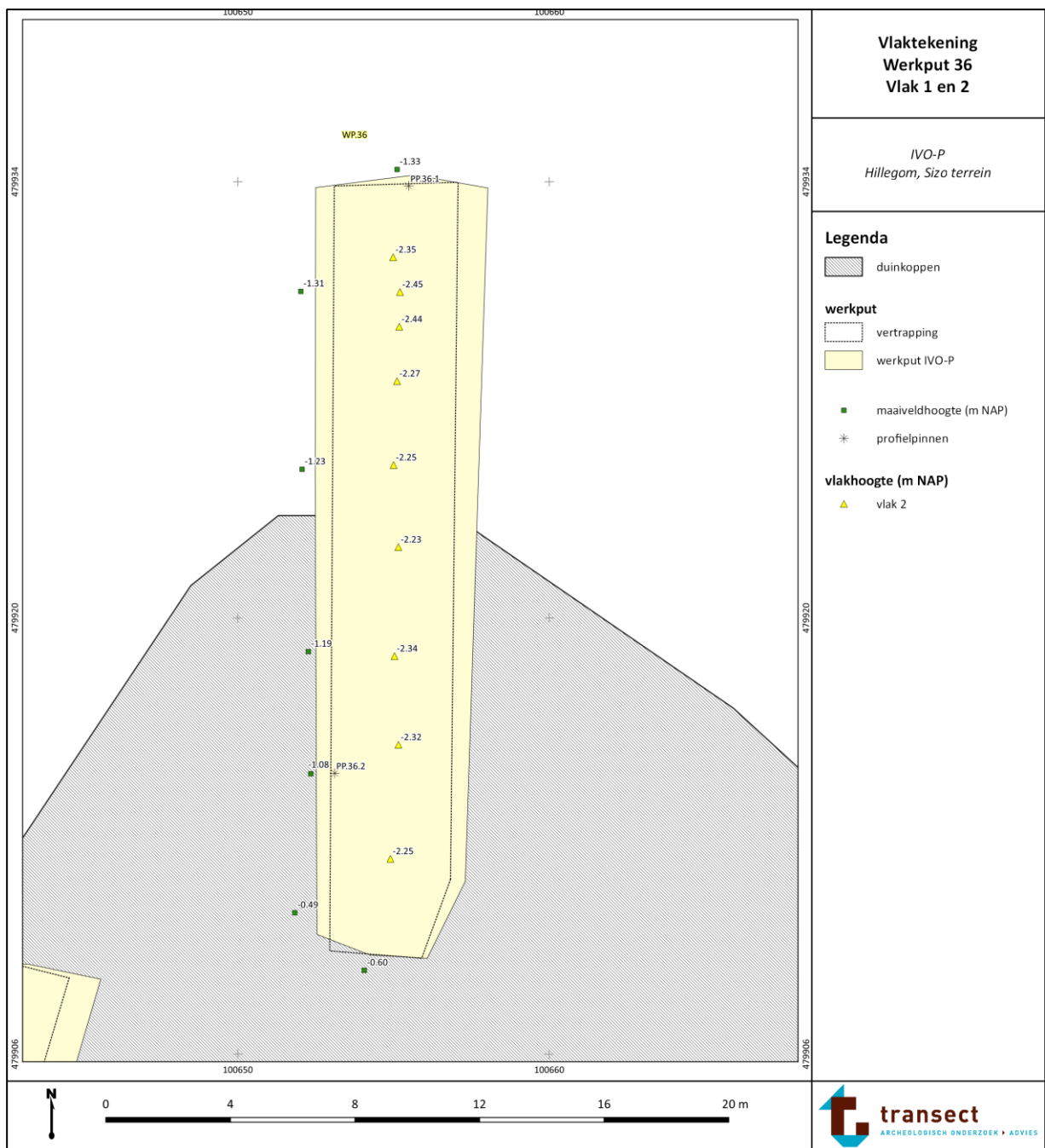

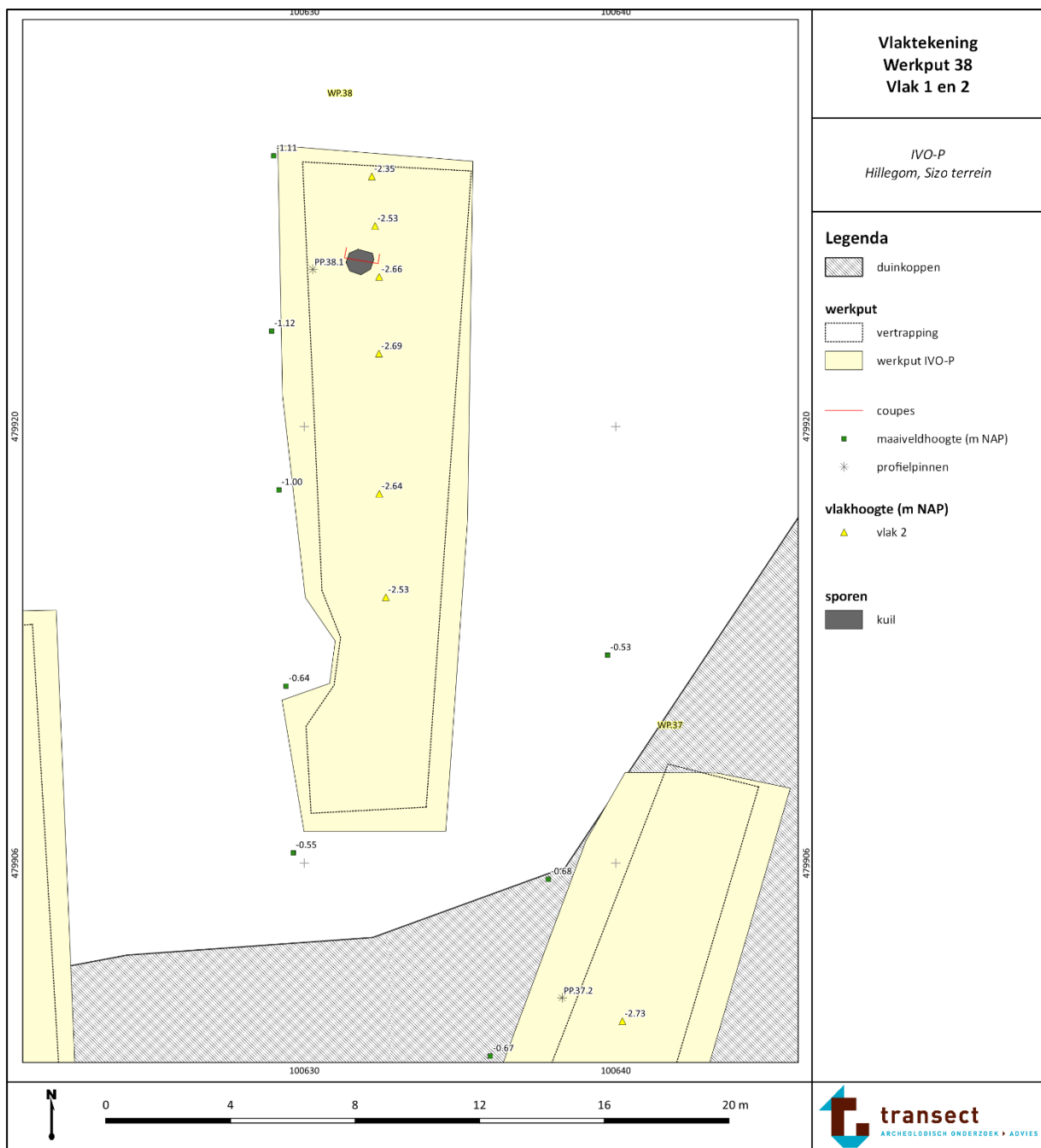

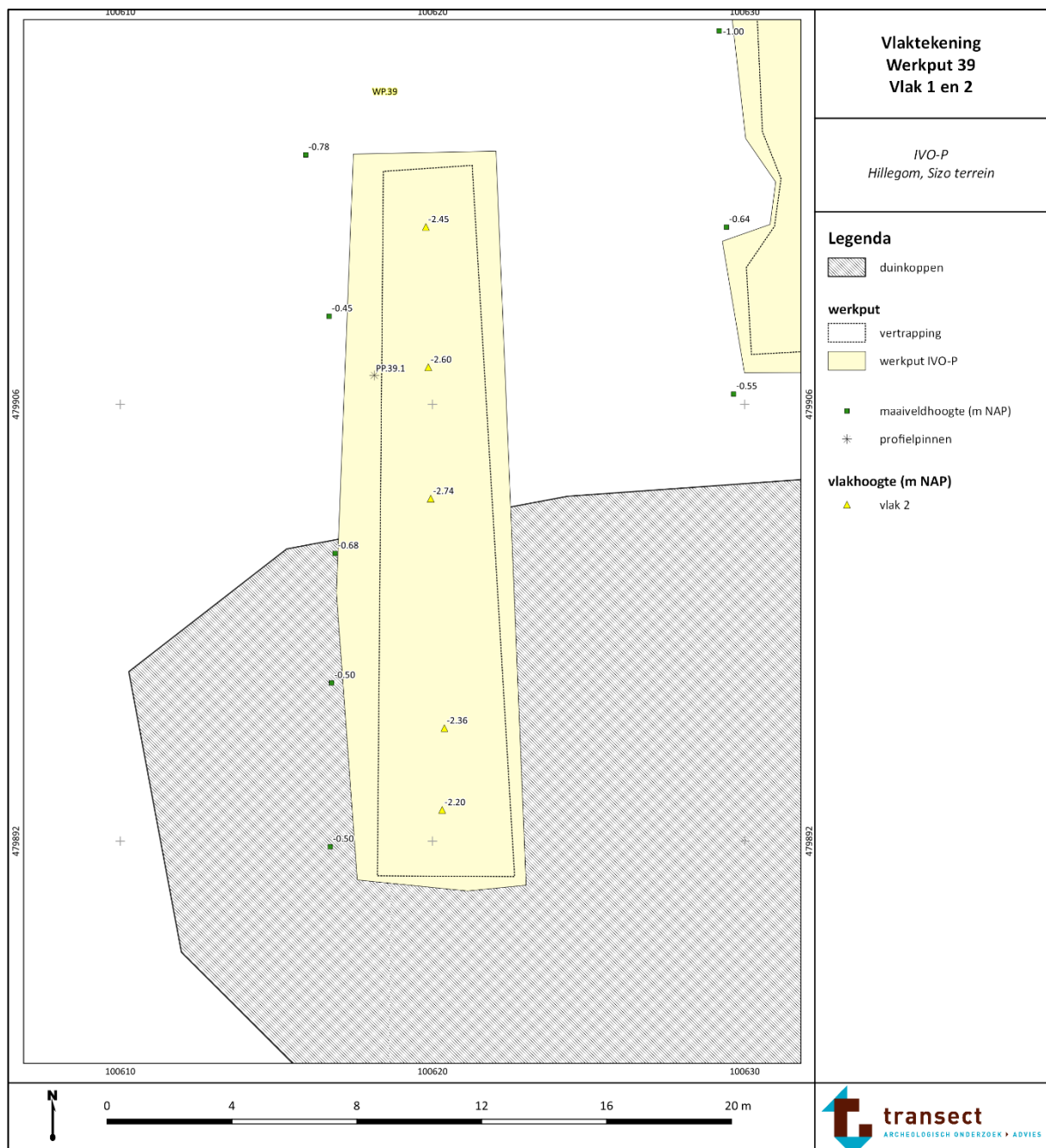

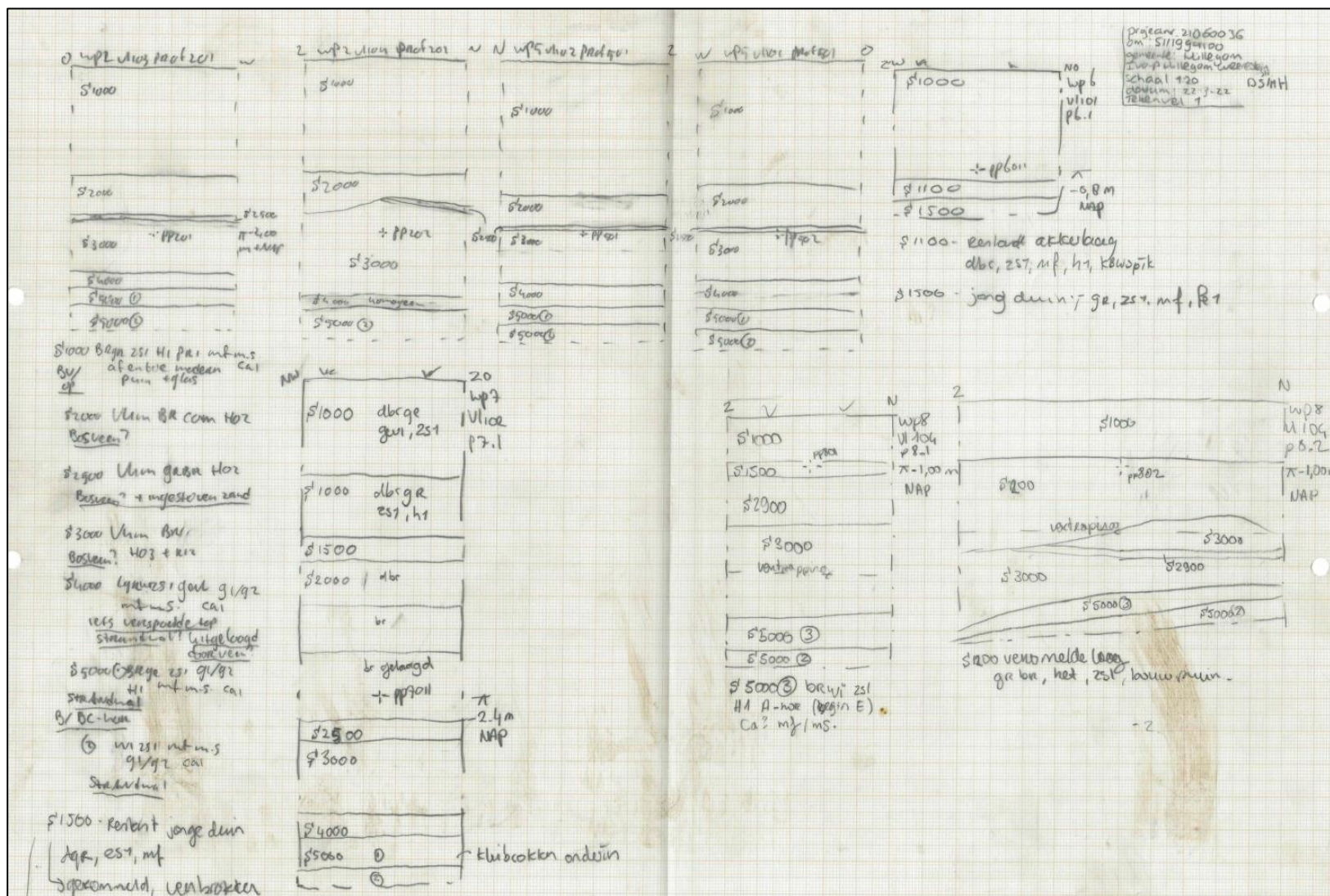

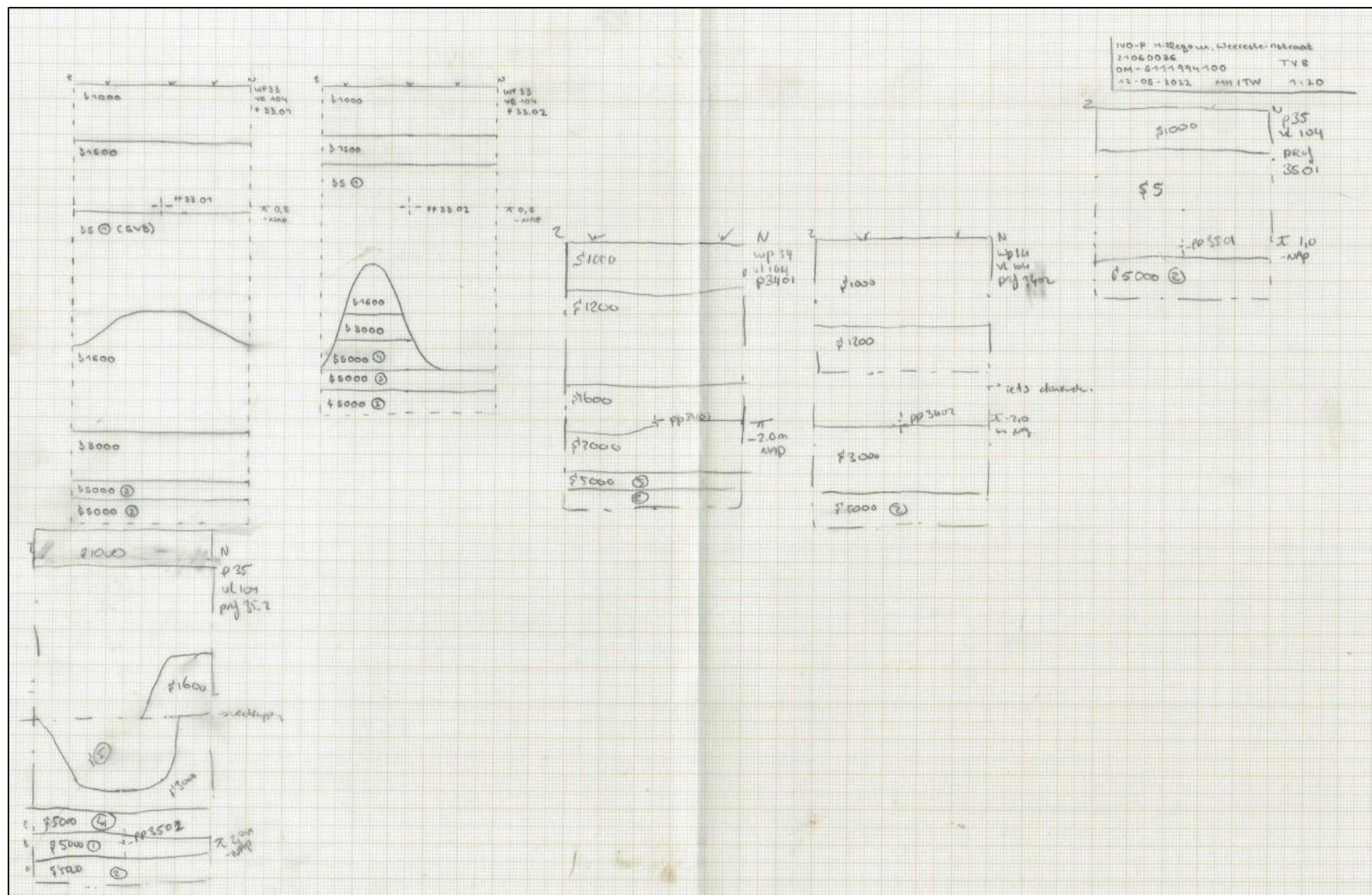

Bijlage 5. Veldtekeningen

Bijlage 6. Sporen- en lagenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vulling	Spooraard	Spoorcont	Spoorvorm	Kleur	Textuur	Org. stof	Opmerking
02	103	1000		BV	SCHERP	LIN	Brgr	Zs1	H1	G1, mf, ms, Ca1
02	103	2000		VN	SCHERP	LIN	Br	Vm		Com, ho2, bosveen
02	103	2500		VN	SCHERP	LIN	Grbr	Vm		Veen met ingestoven zand
02	103	3000		VN	SCHERP	LIN	Br	Vm		Ho3, veen
02	103	4000		LG	SCHERP	LIN	Lgrwi	Zs1		Gevl, g1/g2, mf, ms, ca1 iets verspoelde top van strandwal?
06	101	1100		AKK	SCHERP	LIN	Dbr	Zs1	H1	Mf, restant akkerlaag, gerommeld, kbw-spikkels
06	101	1500		LG	SCHERP	LIN	Gr	Zs1		Mf, fe1, jong duin
08	001	1200		LG	SCHERP	LIN	Grbr	Zs1		Het, bouwpuin, verrommelde laag
08	001	2900		VN	SCHERP	LIN	Grbr	Vm		Ho2, bosveen + ingestoven zand
08	104	5000	3	A-hor	SCHERP	LIN	Brwi	Zs1	H1	Mf, ca1, ms, A-hor, begin E-hor
11	104	5000	4	E-hor	SCHERP	LIN	Lwigr	Zs1		Hom, mf, ms, uitgeloopte korrels, wortels, E-hor
15	002	5000	5	C-hor	SCHERP	LIN	Br	Zs1	H1	Het, mg, ms, plr, overgang duin/veen
15	104	0001	1	GR	VAGEND	LIN	Dbrzw	Vm	H2	Rietveen
15	104	0001	2	GR	VAGEND	LIN	Wi	Zs1		Mf, sg, fe-vlekjes
15	104	0001	3	GR	VAGEND	LIN	Dbrzw	Zs1		Mf, sg, met witte laagjes, dunne zandlaagjes, met veenbrokken
18	104	1600		LG	SCHERP	LIN	Lgr	Zs1		Mf, sg, stuifzand
18	104	3100	1	LG	SCHERP	LIN	Dbrzw	Vm		rietveen
18	104	3100	2	LG	SCHERP	LIN	Dgr	Zs1	H2	Mf, sg, overgang veen stuifzand
20	001	1300		LG	SCHERP	LIN	Br	Zs1	H1	Ms, gg, ho, veel wortels
20	002	0002		KL	VAGEND	RND	Wigr	Zs1		Mf, gevl, kuil
20	002	0003		PK	VAGEND	RND	Brgr	Zs1	H1	Mf, gevl
20	002	0004		PK	SCHERP	RHK	Brgr	Zs1		Mf, het, gevl, wo1
20	104	3200		LG	SCHERP	LIN	Dbrzw	Vm		veel wortels
25	001	0005	1	GVB	SCHERP	LIN	Dbrgr	Zs1	H2	grondverbeteringssporen
25	001	0005	2	GVB	SCHERP	LIN	Brwi	Zs1		Veenbrokjes

31	104	0005	3	GVB	SCHERP	LIN	Lgegr	Zs1	H1	Gevl, geploegd
26	001	1700		LG	SCHERP	LIN	Grwi	Zs1		overgang van S.5 naar S.3100, geroerd, rommelig, veenbrokken
27	104	1800		LG	SCHERP	LIN	Lbrwi	Zs1		Dunne veenlagen, verspoelde laag
38	002	0006		KL	SCHERP	RND	Dgrzw	Zs1	H2	Rietveenrestanten, kuil, lijkt natuurlijk

Lijst met gebruikte afkortingen:

Spooraard

AKK = akkerlaag
 KL = kuil
 PK = paalkuil
 MR = muur
 PGK = paalgat met kuil
 GVB = grondverbetering
 WK = waterkuil
 LO = ophogingslaag
 ES = bouwlanddek
 BV = bouwvoor
 LG = laag
 VERST = verstoring
 C-hor = C-horizont
 E-hor = E-horizont

Kleur

D = donker
 L = licht
 GE = geel
 GR = grijs
 BR = bruin
 WI = wit

Textuur

zs1 = zwak siltig zand
 zs2 = matig siltig zand
 zs3 = sterk siltig zand
 zs4 = uiterst siltig zand
 lz3 = sterk zandige leem

Organische stof

H1 = humushoudend
 H2 = humusrijk

Opmerking

mf = matig fijn
 zf = zeer fijn
 mg = matig grof
 zg = zeer grof
 kbw = bouwkeramiek
 g1 = licht grindig
 g2 = grindig
 g3 = zeer grindig
 fe1/2 = weinig tot veel ijzerspikkels
 lb = leembrokken
 ca1/3 = licht calciumhoudend tot calciumrijk
 hk1/3 = weinig tot veel houtskoolspikkels
 ho1/3 = weinig tot veel houtspikkels
 wo1/3 = licht tot sterk doorworteld
 sg = slecht gesorteerd
 ms = matig gesorteerd
 gg = goed gesorteerd
 gevl = gevlekt
 het/hom = heterogeen/homogeen

Bijlage 7. Vondstenlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Vak	Categorie	Aantal	Gewicht	Opmerking
0001KER	0001	07	001	1500	LG	1	4	KER	1	3.9	Klein fragmentje roodbakkend, sterk verweerd, vertoont geen glazuurlaag (ondet.)
0002SXX	0002	08	001	5000	KL	3	2	SXX	2	135.2	Grijze stenen, sterk gerold, waarvan 1 met afgebroken, scherpere zijde. Deze laatste vertoont ook enkele ijzerconcreties. Geen sporen van bewerking.
0003KER	0003	10	001	1200	PK	1	2	KER	1	11.9	Randfragment roodbakkend spatglazuur, vertoont sporen van witte sliblaag, LME-B
0004KER	0004	10	001	1200	PK	1	4	KER	1	11.2	Wandfragment roodbakkend, binnenzijde spatgeglazuurd, beetje zwartgeblakerd, LME
0005KER	0005	11	001	3000	GVB	4	02	KER	2	24.1	2x fragmenten Pingsdorf, (afkomstig van zelfde pot/kruik) decoratie nog deels zichtbaar, veel ijzeraanslag, 900-1200 (Verhoeven, 1998)
0006MSLAK	0006	11	001	1100	AKK	1		MSLAK	1	17.3	Scherpe randen
0007KER	0007	12	001	1200	LG	1	1	KER	1	5.3	Klein fragmentje handgevormd aardewerk, reducerend gebakken, vrij fijne magering, breukvlak sterk gerold, IJZ – VME
0008KER	0008	12	001	1200	LG	1	2	KER	1	30.5	Steengoedfragment, buitenzijde geglazuurd, beblost, V-NT
0009KER	0009	13	001	1200	LG	1	1	KER	2	110.2	1x randfragment steengoed, platte rand, grote diameter, opslagvat, dikke laag zoutglazuur, donkerbruin-paars, L-NT; 1x steengoedfragment (bodem?) binnenzijde geglazuurd, buitenzijde niet geglazuurd, oranjegeel, NT
0010KER	0010	20	001	1300	LG	1	02	KER	1	44	Rodbakkend geglazuurd, 1 zijde volledig geglazuurd, binnenzijde spaarzaam, vrij dik fragment, LME-B – NT
0011GLS	0011	21	001	1300	LG	1	01	GLS	1	18	Flessenhals klein flesje, helder glas, NT
0011KER	0011	21	001	1300	LG	1	01	KER	2	19.5	1x wandfragment roodbakkend, binnenzijde geglazuurd; 1x oorfragment, sterk gerold, vertoont kleine spatjes glazuur, beide LME-B – NT
0012KER	0012	21	001	1300	LG	1	02	KER	1	7.4	Klein, dik fragment roodbakkend geglazuurd, dikke glazuurlaag, NT

0013KER	0013	21	001	1300	LG	1	03	KER	1	4.3	Klein fragment roodbakkend, ruwwandig aardewerk, VME
0014KER	0014	21	001	1300	LG	1	04	KER	3	47.4	1x industrieel wit (NT); 2x rand- en wandfragment behorend tot zelfde stuk aardewerk (schaal of bord?), roodbakkend loodgeglazuurd, NT
0015KER	0015	22	001	1300	LG	1	01	KER	1	21.6	Roodbakkend geglazuurd, lijkt ooraanzet, grof fragment, V-NT
0016KER	0016	22	001	1300	LG	1	03	KER	2	12.3	1x roodbakkend geglazuurd aan beide zijden, LME-B – NT; 1x wandfragment steengoedfles, deel van opschrift zichtbaar ('A... 15...'), V-NT
0017KER	0017	22	001	1300	LG	1	04	KER	1	21.3	Randfragment roodbakkend (bijna wit) geglazuurd, okerkleurige, dikke glazuurlaag, L-NT
0018KBW	0018	25	001	0005	GVB	1		KBW	2	40.1	2x KBW-bokjes: 1x oranje (rand dakpan?), 1x geelgrijs, beide NT

Bijlage 8. Monsterlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Categorie	Aantal	Gewicht	Opmerking
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bijlage 9. Beantwoording onderzoeksvragen

1. *Zijn er in het plangebied archeologische resten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?*

Ja, in het plangebied zijn archeologische resten aangetroffen in de vorm van grondsporen en vondsten (zie de antwoorden op vraag 3 en 5 voor een uiteenzetting van de resultaten).

2. *Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?*

Het plangebied ligt op de overgang van de strandwal van Hillegom naar het oostelijker gelegen veengebied. Dit deel is in de Bronstijd waarschijnlijk overveend. Veel van het veen is later bij de ontginning in de Middeleeuwen weer verdwenen. In de Nieuwe tijd zijn de oude duinen afgegraven en geëgaliseerd, waarbij een deel van het archeologisch archief weer is verdwenen. Sporen uit de periode Laat Neolithicum – Vroege Bronstijd kunnen hier dus nog aanwezig zijn, waar sporen vanaf de Midden-Bronstijd – Late Middeleeuwen door toedoen van ontginningen dikwijls zijn verdwenen (Ten Broeke 2017).

Geologisch gezien worden de strandwallen en de daarop gevormde duinen tot het Laagpakket van Zandvoort binnen de Formatie van Naaldwijk gerekend. De strandwal is gevormd in het vierde millennium voor het begin van onze jaartelling. In met name in de Late IJzertijd en Romeinse tijd is sprake geweest van overstuivingsfasen, waardoor er meerdere archeologische niveaus in het pakket aanwezig kunnen zijn. Het noordwestelijke deel van het plangebied ligt op een deel van de strandwal (met oude duinen) dat is afgegraven of geëgaliseerd in de Nieuwe tijd, waardoor sporen uit het Laat Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd zijn verdwenen. Het westelijke deel ligt op de flank van de strandwal en is opgehoogd met duinzand (Wullink 2020).

Op basis van de resultaten van het booronderzoek is besloten dat tijdens het proefsleuvenonderzoek twee vlakken zouden worden aangelegd: vlak 1 in de top van het jonge duinzand (S.1500) en vlak 2 in de top van de oude duinafzettingen (S.5000). Op veel plekken werden de jonge duinafzettingen echter niet aangetroffen. De jonge duinafzettingen waren enkel in het noorden van het plangebied aanwezig.⁷

De top van de bodemopbouw bestaat in vrijwel het gehele plangebied uit een recente bouwvoor (S.1000), met daaronder een (verrommelde) ophoog-/akkerlaag (S.1100; S.1200; S.1300). Mogelijk betreft dit de enkeerdlaag. Dit zijn zandgronden met een dik (> 50 cm) eerddek. Dit eerddek is in het duingebied ontstaan door duinzand (van de geëgaliseerde duinen) te mengen met mest en afval om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren.

In het noorden van het plangebied ligt het jonge duinzand direct onder de bouwvoor. In werkput 35 bevindt zich onder de bouwvoor een laag met grondverbeteringssporen (S.5) uit de Nieuwe tijd, die samenhangen met de bollenteelt die in het plangebied plaatsvond tot in de jaren '80. De grondverbeteringssporen lopen in vrijwel het gehele noorden van het plangebied tot onder het jonge duinzand door. In het zuiden ontbreekt de laag met grondverbeteringssporen. Dit komt overeen met de gegevens van historische kaarten, waar de bollenteelt alleen in het noordwestelijk deel van het plangebied is gekarteerd.

Onder de grondverbeteringssporen en de enkeerdlagen bevindt zich in het noorden van het plangebied een laag stuifzand (S.1600). Dit stuifzand is afgezet in de Late IJzertijd en Romeinse tijd. De top van de stuifzandafzettingen is ingemeten als vlak 1.5. In het midden en zuiden van het

⁷ Over deze lagen bestond twijfel tijdens het booronderzoek. Op de kaart stonden deze afzettingen gekarteerd als jong duinzand, in de boringen werd het zand geïnterpreteerd als recent opgebrachte grond. Dit laatste kon tijdens het proefsleuvenonderzoek worden bevestigd.

plangebied ontbreekt het stuifzand. Hier ligt op veel plekken een veenpakket (S.3000) onder enkeerdlagen. In een aantal werkputten (8, 11, 14, 15, 17, 18 en 23) omvat dit veenpakket een dunne laag bosveen, vermengd met ingestoven zand (S.2900). In werkputten 2, 5 en 7 is dit bosveen ook waargenomen. Hier ligt het bosveen direct onder de bouwvoor (in werkputten 2 en 5) of, in het geval van werkput 7, onder het jonge duinzand en op de veenlagen van S.3000.

Onder het veen liggen in het gehele plangebied de oude duinafzettingen (S.5000). Deze oude duinafzettingen vertonen een sterk micro-reliëf. In werkputten 2, 5 en 7 kan nog een iets verstoven laag worden onderscheiden bovenop de oude duinafzettingen (figuur 3). Deze laag is waarschijnlijk gevormd door uitgedroogd en vervolgens opgewaaid zand van de strandwal.

De bodemopbouw in het plangebied is grotendeels intact. Slechts in werkputten 26 en 30 is de bodem verstoord door waterwellen en zandbakken die zijn verzadigd met water. Door werkput 18 loopt een recente sloot. Zie bijlage 5 voor de veldtekeningen en bijlage 6 voor de uitgebreide beschrijving van de lagen.

3. *Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)? Wat is de relatie van deze resten met het landschap?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn zes sporen aangetroffen. Het betreft twee paalsporen (S.3 en S.4), twee kuilen (S.2 en S.6), één recente greppel (S.1) en grondverbeteringssporen (S.5).

De twee paalsporen werden gevonden in werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied. In het vlak (figuur 9) kan worden waargenomen dat de sporen sterk van vorm verschillen. S.3 is rond, en S.4 is vierkant. Ook eindigt S.4 circa 10 cm dieper onder het vlak dan S.3. Qua vulling komen de paalsporen redelijk overeen: beide sporen zijn vlekkelig en bruinrood van kleur. Er zijn in deze sporen geen vondsten aangetroffen op basis waarvan een datering kan worden opgesteld voor de sporen. Op grond van de ligging van de paalsporen op de flank van een duinkop (zie bijlage 4) en in vlak 2, onder het veen (S.3000), kan voorzichtig worden gesteld dat S.3 en S.4 minstens dateren uit de Bronstijd, aangezien deze onderste laag veen zich in deze periode heeft gevormd (Ten Broeke 2017).

Kuilen S.2 en S.6 (figuren 10 en 11) werden respectievelijk in werkput 20 en 38 aangetroffen. S.6 bevat restanten van rietveen en doet natuurlijk aan. S.2 ligt in het noordelijke uiteinde van werkput 20, circa 20 m ten noorden van paalkuilen S.3 en S.4. Op basis van de kleur, vulling en ligging van S.2 onder de Bronstijd-veenlaag, dateert kuil S.2 (net als paalkuilen S.3 en S.4) minstens uit de Bronstijd.

In het profiel van werkput 18 is een recente slootvulling aangetroffen (S.1). De recente/Laat-Nieuwetiijds aard van deze sloot blijkt uit het feit dat de insteek van de sloot vanuit de bouwvoor komt (zie figuur 12). Er is geen vondstmateriaal aangetroffen in dit spoor. De grondverbeteringssporen (S.5) lopen door vrijwel de gehele noordzijde van het plangebied. Uit dit spoor zijn een tweetal fragmenten keramisch bouw materiaal verzameld, namelijk een mogelijk oranje dakpanfragment en een geelgrijs brokje baksteen (VNR15). Op basis van dit materiaal kan het grondverbeteringsspoor in de Nieuwe tijd worden gedateerd.

Het gebrek aan sporen tijdens dit proefsleuvenonderzoek is opvallend, aangezien er een groot aantal proefsleuven is gegraven op een terrein dat tijdens het booronderzoek veelbelovende archeologische indicatoren vertoonde. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van

archeologische grondsporen kan worden gevonden in de landschapsgenese van het plangebied en verstoringen ten gevolge van ontginningen. Het niveau uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd (overstuiving op veen) is ontgonnen en grotendeels verdwenen door toedoen van de aanleg van moesbedden. De moesbedden reiken plaatselijk (in werkputten 33 en 35) tot in het strandwalzand. Dit zou kunnen verklaren waarom er vuursteen in de karterende boringen is aangetroffen, terwijl er geen prehistorische nederzettingssporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het handgevormde aardewerk kan door de grondroerende werkzaamheden zowel uit de strandafzettingen zijn gekomen als uit het Late IJzertijd – Romeinse niveau.

Het is daarom mogelijk dat een eventuele vindplaats zich verder naar het noordoosten bevindt. In werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied, zijn twee paalsporen en een kuil aangetroffen die uit de Bronstijd of zelfs daarvoor kunnen dateren. Het is daarom waarschijnlijk dat de vindplaats hier (in werkput 20) begint en verder naar het oosten toe loopt, buiten de grenzen van onderhavig plangebied. Hier begint namelijk ook een duinkop.

Het beeld dat blijkt uit dit proefsleuvenonderzoek komt overeen met de resultaten van een voorgaand proefsleuvenonderzoek in Haagwijk – Het Grote Huis te Voorschoten (zaakidentificatie: 4612572100; Kerkhoven 2019). Hier werd de hoge verwachting op het aantreffen van nederzettingen uit het Neolithicum niet bevestigd – althans niet in de zin van een nederzettingencomplex met sporen en structuren. Overtuigende grondsporen en grotere hoeveelheden vondstmateriaal ontbraken hier. Daarom werd geconcludeerd dat het plangebied in een randzone of in de buurt van een nederzetting van de Vlaardingen-Stein Groep lijkt te liggen. In Hillegom zou een soortgelijk scenario aannemelijk zijn. Wel moet deze uitspraak met enige voorzichtigheid worden gedaan. Het is namelijk ook mogelijk dat de sporen in Hillegom onderdeel zijn van een losse structuur, en niet behoren tot een grotere nederzetting.

4. *Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*

De twee paalsporen en de kuil werden gevonden in werkput 20, in het uiterste noordoosten van het plangebied. Op grond van de ligging van de paalsporen op de flank van een duinkop (zie bijlage 4) en in vlak 2, onder het veen (S.3000), kan voorzichtig worden gesteld dat S.3 en S.4 minstens dateren uit de Bronstijd, aangezien deze onderste laag veen zich in deze periode heeft gevormd. De vondsten die zijn aangetroffen in het plangebied zijn niet talrijk, maar representeren wel een lange periode. Het aardewerk dateert namelijk vanaf de IJzertijd tot de Late Nieuwe tijd. Hoewel er geen grondsporen zijn aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting, kan op basis van de vondsten minstens worden gesteld dat het plangebied lang in gebruik is geweest. Hoe het plangebied precies werd gebruikt blijkt echter niet uit de vondsten. Er is geen sprake van overrepresentatie van een bepaald type vondsten op basis waarvan hierover conclusies kunnen worden getrokken.

5. *Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal 27 vondsten aangetroffen. De vondsten kunnen worden onderverdeeld in de categorieën keramiek, natuursteen, metaalslakken, glas en keramisch bouw materiaal. Het vondstmateriaal bestaat vrijwel geheel uit aanlegvondsten, met uitzondering van een tweetal fragmenten keramisch bouw materiaal (VNR15) uit S.5. Het aardewerk is aangetroffen in de enkeerlagen (S.1200; S.1300), het jonge duinzand (S.1500) en de veenlagen

(S.3000). Deze lagen kunnen (o.a.) worden gedateerd aan de hand van het aardewerk dat is verzameld per laag.

Het oudste aardewerk dat afkomstig is uit enkeerdlaag S.1200 is een klein fragmentje handgevormd aardewerk uit de IJzertijd tot Vroege Middeleeuwen A (VNR7). Het scherfje is vrij fijn gemagerd met zand en is reducerend gebakken. Het breukvlak is sterk gerold, wat kan betekenen dat het aardewerk lang aan het loopoppervlak heeft gelegen, of zelfs in een waterbodem. Daarnaast zijn er tijdens het proefsleuvenonderzoek uit deze laag een aantal fragmenten Laat-Middeleeuws roodbakkerd aardewerk verzameld (VNR3 en VNR4). Ten slotte zijn er in S.1200 steengoedfragmenten uit de Nieuwe tijd aangetroffen (VNR9). Het jongste steengoedfragment is een donkerbruin-paars randfragment met een dikke laag zoutglazuur, daterend uit de Late Nieuwe tijd.

Uit enkeerdlaag S.1300 is voornamelijk aardewerk uit de Nieuwe tijd verzameld. Veel van dit materiaal dateert uit de Vroege Nieuwe tijd, zoals een ooraanzet roodbakkerd geglaazuurd aardewerk en een wandfragment van een steengoedfles waarop een deel van een opschrift zichtbaar is ('A... 15...'; VNR15 en VNR16), maar er is ook aardewerk uit de Late Nieuwe tijd verzameld, zoals een scherp industrieel wit aardewerk (VNR14). Het oudste aardewerk uit S.1300 dateert uit de Late Middeleeuwen B. Dit zijn spaarzaam of spatgeglazuurde fragmenten roodbakkerd aardewerk (VNR10 en VNR11). De vondsten uit de enkeerdlaag kunnen worden geïnterpreteerd als mestvondsten. Het handgevormde aardewerk is als gevolg van ontginning in de enkeerdlaag terechtgekomen.

In veenlaag S.3000 zijn ten slotte twee fragmenten Pingsdorf-aardewerk gevonden (VNR5). Deze scherven zijn afkomstig van dezelfde pot of kruik. De decoratie is nog deels zichtbaar. Pingsdorf-aardewerk werd geproduceerd tussen 900 en 1200 (Verhoeven 1998). De vorm van de pot en de decoratie zijn echter niet leesbaar genoeg om de scherven op basis hiervan nauwkeuriger te dateren. De datering van dit aardewerk zegt niets over de datering van het veen. Het Pingsdorf-aardewerk betreft namelijk een aanlegvondst. De scherp is hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de basis van de enkeerdlaag – oftewel de overgangszone naar het veen.

6. *Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op het archeologisch bodemarchief, waarmee de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten te reconstrueren zijn?*

In het plangebied liggen bovenop de oude duinafzettingen plaatselijk jonge duinafzettingen. Op veel plekken werden de jonge duinafzettingen echter niet aangetroffen. Op de oude duinafzettingen is in de Bronstijd – IJzertijd een laag veen afgezet. Op enkele plekken ligt hier bovenop nog een laagje stuifzand en latere veenaafzettingen uit de Middeleeuwen. Hier bovenop liggen een aantal akker-/ophooglagen en de moderne bouwvoor. Aan de hand van de sporen en vondsten in het plangebied kunnen geen conclusies worden getrokken over (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning van het terrein in de geschiedenis. Wel kan op basis van de relatieve afwezigheid van nederzettingssporen in het plangebied worden gesteld dat de vindplaats zich mogelijk verder ten noordoosten van het terrein bevindt.

Het gebrek aan sporen tijdens dit proefsleuvenonderzoek is opvallend, aangezien er een groot aantal proefsleuven is gegraven op een terrein dat tijdens het booronderzoek veelbelovende archeologische indicatoren vertoonde. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van archeologische grondsporen kan worden gevonden in de landschapsgenese van het plangebied en verstoringen ten gevolge van ontginningen. Het niveau uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd

(overstuiving op veen) is ontgonnen en grotendeels verdwenen door toedoen van de aanleg van moesbedden. De moesbedden reiken plaatselijk (in werkputten 33 en 35) tot in het strandwalzand. Dit zou kunnen verklaren waarom er vuursteen in de karterende boringen is aangetroffen, terwijl er geen prehistorische nederzettingssporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het handgevormde aardewerk kan door de grondroerende werkzaamheden zowel uit de strandafzettingen zijn gekomen als uit het Late IJzertijd – Romeinse niveau.

7. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*

Uit het karterend booronderzoek bleek dat het plangebied kan worden bestempeld als een reliëfrijk kustlandschap (Scheeringa en Nales, 2021). Deze bevinding kon worden bevestigd tijdens het proefsleuvenonderzoek. Tijdens het karterend onderzoek zijn op de toppen en flanken van deze duinen archeologische indicatoren gevonden die zijn geïnterpreteerd als bewijs voor bewoningsactiviteit in het gebied. Daarom geldt hier een hoge archeologische verwachting. De exacte ligging van deze gebieden is weergegeven in bijlage 2. Ook het aantreffen van vondstmateriaal tijdens het karterend booronderzoek bevestigde dat intacte sporen van bewoning aanwezig konden zijn. Eenduidige sporen van bewoningsactiviteit zijn echter niet aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Op basis van het karterend booronderzoek konden resten tot maximaal -3,0 m NAP in de top van de oude duin- en strandafzettingen worden verwacht. De top van de oude duinafzettingen bevonden zich op dit niveau, maar een behoudenswaardige vindplaats is hier niet aangetroffen. Een tweede verwachtingspatroon is gerelateerd aan de flanken van de duinen waar stuifzandlagen in/op het veen liggen. Hierin zijn tijdens het karterend booronderzoek geen indicaties voor archeologische aangetroffen, maar vanwege de aangrenzende duinkoppen waren ook deze plekken aantrekkelijk voor bewoning vanaf de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen. Hoewel er uit deze periode wel vondsten zijn verzameld, zijn er geen duidelijke sporen van bewoning aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

8. *Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten?*

N.v.t.

9. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingssystematiek).*

De vindplaats scoort voor wat betreft de fysieke kwaliteit middelhoog tot laag met drie punten. Op geen van de inhoudelijke criteria wordt een hoge (maximale) score behaald, zodat de vindplaats op grond hiervan niet als behoudenswaardig valt aan te merken. Qua gaafheid scoort de vindplaats middelhoog. Het plangebied vertoont namelijk een grotendeels intacte bodemopbouw waarin een complex microreliëf van oude en jonge duinkoppen kan worden herkend. Ook zijn er binnen de vindplaats gave paalsporen aanwezig, maar niet voldoende om een structuur te ontwaren. De kans op het aantreffen van meer sporen rondom deze vindplaats (buiten het huidige plangebied) is hoog vanwege de intacte stratigrafie rondom de vindplaats. Hoewel het hoge grondwaterpeil in en rondom de vindplaats ervoor zorgt dat de kans op het aantreffen van *in situ* bewaarde organische artefacten hoog is, zijn dergelijke artefacten tijdens het proefsleuvenonderzoek niet aangetroffen. In verhouding tot de totale oppervlakte van de proefsleuven, zijn er weinig mobilia *in situ* aangetroffen. De vondsten zijn tevens niet van uitzonderlijke kwaliteit. De breukvlakken van het oudere aardewerk zijn sterk gerold. Ook zijn er geen mobilia in de sporen aangetroffen, waardoor de ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen en mobilia onderling niet kan worden achterhaald. Qua conservering scoort de vindplaats dan ook laag.

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten laag met twee punten. Op geen van de inhoudelijke criteria wordt een hoge (maximale) score behaald, zodat de vindplaats op grond hiervan niet als

behoudenswaardig is aan te merken. De sporen en vondsten binnen de vindplaats zijn niet uniek voor de archeoregio. In de directe omgeving van het plangebied zijn tal van vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode. Zo bleek uit een proefsleuvenonderzoek in het Van Nispenpark te Hillegom in 2019 dat de diepere ondergrond in het uiterste oosten van het onderzoeksgebied bestaat uit Hollandveen dat richting het westen op de flank van de oude duin of strandwal ligt. Net als op het *SIZO*-terrein is hier een ophogingspakket van egalisatie- en ophogingslagen aanwezig uit de Nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek zijn uit de Nieuwe tijd sporen aangetroffen van landinrichting (sloot, weg, plantbedden, greppel), sporen van bewoning (steenbouw: hoofdgebouw en bijgebouw) met erfstructuren (water/-beerputten, goten e.d.) en sporen van de R.K. Kerk (uitbraaksleuf). Op basis hiervan kon het gebied worden geïnterpreteerd als een locatie die eeuwen lang in bezit was van rijke families uit de grote steden die vaak een buitenverblijf in de buurt hadden maar niet zelf op de locatie hebben gewoond. Wel verbleven er lokale tuinders die waarschijnlijk voorzagen in de groenten en fruit voor de buitenplaatsen van hun rijke landeigenaren (zaakidentificatie: 4696692100; Jordanov 2020). Ook is er in 2014 een archeologische begeleiding uitgevoerd in de Vosse- en Weerlanderpolder in Hillegom. Tijdens de begeleiding zijn, net als op het *SIZO*-terrein, geen sporen van bewoning aangetroffen. Wel zijn hier enkele vondsten van goede kwaliteit verzameld. Enkele scherven dateren uit de Romeinse tijd. Daarnaast is scherfmateriaal uit de Nieuwe tijd aangetroffen, deze scherven dateren van na de 17^e eeuw n.Chr. Het materiaal uit de Nieuwe tijd is gevonden in een opgebrachte zandlaag, die op de veraarde top van het veen is aangebracht (zaakidentificatie: 2433429100; Geerts en Obdam 2015). De mate waarin (opgraving van) de vindplaats een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden is daarom laag. Ook is het onwaarschijnlijk dat de vindplaats kan bijdragen aan het opvullen van geografische, chronologische en inhoudelijke of thematische kennislacunes. Qua informatiewaarde scoort de vindplaats laag. De vindplaats behoort niet tot een complextype dat als representatief geldt voor de archeoregio (Hollands duingebied; Heeringen en Van der Velde 2017): er zijn geen nederzittingsresten op de duinflanken aangetroffen.

10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*
Aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden gesteld dat de vindplaats op basis van de fysieke en inhoudelijke kwaliteit niet behoudenswaardig is. De vindplaats omvat een klein aantal sporen en vondsten met een beperkte (ruimtelijke) gaafheid. Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit aardewerk, dat overigens niet van uitzonderlijke kwaliteit is. De vindplaats scoort laag qua zeldzaamheid en informatiewaarde, en kan bovendien niet als representatief gelden voor het genoemde complextype in de archeoregio (Hollands duingebied). Daarom adviseren wij het plangebied vrij te geven voor de toekomstige ontwikkelingen. Op basis van dit advies neemt de gemeente Hillegom een selectiebesluit.
11. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*
N.v.t.
12. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*
N.v.t.